Ч. 96 (14.928). Львів, пятниця 6. травня 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно (з книжкою). 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР., Ч. У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

ГІТЛЄР В НЕАПОЛІ.

В четвер в год. 10. рано Гітлер приїхав до Неаполю, де населення повитало його оваційно. З двірця переїхав він з королем і престолонаслідником до пристані, щоб з чердака панцирника „Кавур" відібрати ревію фльоти.

Мусоліні прилетів до Неаполю рано. Король виїхав з Риму після Гітлера і замешкав у тамошній королівській палаті.

НАРАДИ МІЖ ГІТЛЄРОМ І МУСОЛІНІЄМ.

В середу, в год. 10-ій рано поїхав Мусоліні з міністрами Чіяном, Стараче й Альфієрієм до Квіриналу, щоби зложити Гітлерові візиту. Підчас розмови обох диктаторів ждали італійські міністри в сусідній кімнаті. До них прилучилися по кількох минутах німецькі міністри фон Рібентроп, Геббельс і Гімлер.

Пів години після повороту Мусолінія зревізитував його Гітлер зі своїми міністрами. Друга розмова обох диктаторів, у Венецькій Палаті, тривала півтора години; рівночасно в сусідній сальоні відбувалася розмова між німецькими й італійськими міністрами на теми, що цікавлять обі держави.

Маси народу, зібрані на Венецькій Площі, зладили Гітлерові ентузіястичний привіт, коли він виходив з палати, щоби вернутися до Квіриналу.

Підчас візити у Венецькій Палаті обдарував Гітлер Мусолінія телескопом Цайса, мистецько виконаним альбумом зі світлинами, що представлять побут Мусолінія в Німеччині та копією фільми з Олімпіяди.

РИМСЬКА ВІЗИТА ГІТЛЄРА ПІДКРЕСЛЮЄ ТРИВКІСТЬ ОСИ РИМ—БЕРЛІН.

Вірджініо Гайда, коментуючи на сторінках офіційного „Джіорнале д' Італія" розмову між Гітлером і Мусолінієм, підкреслює, що це була перша конференція двох вождів, — по ній прийдуть дальші розмови. Рівночасно йдуть розмови між міністрами Чіяном і Рібентропом. Політика оси Рим—Берлін розвивається з углядненням нових подій, які зайшли недавно в Европі. Аншлюс, супроти якого Мусоліні зайняв становище в своїй промові з дня 16. березня ц. р. ані англійсько-італійський договір з 16. квітня ц. р. не нарушили оси Рим—Берлін. Деякі заграничні сфери хотіли настрашити італійців загрозою, яка буцімто тяжить над Італією від хвилини приєднання Австрії до Німеччини. Рим не звертає на це уваги і залишиться вірний засадам оси Рим—Берлін.

Ніякої розбіжности інтересів між обома державами нема. Італія, хоч і зацікавлена в великих европейських проблемах, спирає свою політику передовсім на інтересах, які зосереджуються на Середземному Морі, у Середущій Европі і на Балкані. З другої сторони Німеччина має свої інтереси головно на північних морях, на Сході, в Середущій Европі і на Балкані.

Це й дає можливости італійсько-німецької співпраці, що їх накреслено ще в берлінських протоколах з 1936. р. Тому й італійсько-англійський договір з дня 16. квітня ц. р., який торкається теренів, де Німеччина не заінтересована, у нічому не нарушує оси Рим—Берлін, бо він дотичить проблем, що не входять у рямці італійсько-німецьких договорів. Зрештою Німеччина змагає також до порозуміння з Англією.

ПРЕДМЕТ НАРАД.

Преса широко обговорює наради обох диктаторів та висловлює міркування щодо їхньої теми; йде тут мабуть у першу чергу про розмежування впливів. Деякі часописи твердять, що Німеччина домагається виключних впливів аж по Балкан, інші, що вона пропонує Італії як терен впливів Югославію, Альбанію та Грецію.

ГІТЛЄР СКЛАДАЄ ВІНКИ.

З Квіриналу поїхав Гітлер з Мусолінієм і з почотом до Пантеону, де зложив вінці на гробах італійських королів. З Пантеону поїхали оба диктатори до могили Невідомого Вояка, де Гітлер зложив лавровий вінець з лентами в німецьких красках. Опісля зложив ще Гітлер вінок у ліkторській палаті, на мавзолеї полеглих фашистів.

ГІТЛЄР СЕРЕД ФАШИСТІВСЬКОЇ МОЛОДІ ТА НІМЕЦЬКОЇ КОЛЬОНІЇ.

В середу пополудні відбулися на летовищі Чентоссельо коло Риму у честь Гітлера військові вправи 50.000 фашистівської молоді. Гітлер і Мусоліні приглядалися вправам з трибуни разом з німецькими та італійськими міністрами. З летовища Чентоссельо відїхали оба диктатори до Риму, де в базиліці Максентія Гітлер прийняв в присутности Мусолінія кілька тисяч німецьких громадян, що живуть в Італії. Промови виголосили ґавляйтер Боле, шеф нац.-соц. організації для німців за кордоном та провідник німців, що живуть в Італії, Айтель. Останній промовив Гітлер.

ВІКТОР ЕМАНУЇЛ III І ГІТЛЄР ПРО ІТАЛЬО-НІМЕЦЬКУ ПРИЯЗНЬ.

Вечором італійський король гостив Гітлера у Квіриналі. Підчас прийняття він виголосив промову, в якій заявив, що приязнь між обома народами є тісна й певна та що ентузіязм, яким витала Італія Гітлера, свідчить не тільки про почування італійців до особи фірера, але й до його батьківщини. Свою промову закінчив король тостом у честь Гітлера й німецького народу. Гітлер відповів, що Італія має в нац.-соц. Німеччині щирого й певного приятеля. Закінчив свою промову тостом у честь італійського короля, королівського дому й італійського народу.

Десять років експериментів на Волині.

Після відходу воєводи Г. Юзевського.

I.

Перенесення воєводи Г. Юзевського з Волині до Лодзі відбилося голосною луною у пресі й у приватних балачках тих, що цікавляться політикою.

І не диво. Десять років (без кількох місяців)кермування Г. Юзевського волинським життям — це десять років експериментів над населенням Волині, не лише українським, але й польським; десять років накидання своєї волі найдрібнішим клітинкам місцевого життя. Звідси асоціяція думок: Волинь — це Юзевський, а Юзевський — Волинь. Звідси і сподівання польського національного табору, що по відході воєводи Г. Юзевського Волинь ураз зміниться і буде власне такою, якою вона людям з того табору сниться.

Але булоб помилкою думати, що націоналістичні кола польського громадянства вели таку завзяту атаку проти воєводи Юзевського виключно за те, що він буцім-то „насаджував" на Волині українство, зменшував польськість і т. д. Склалися на цю атаку причини й інші.

Один з учасників зїзду резервістів у Луцьку в своєму відгуку на цей зїзд у пресі висловився, що Г. Юзевський має вигляд російського інтелігента. Очевидно, цього резервіста вразила не зовнішність, а щось „внутрішнє" Г. Юзевського, що відбивається в цій зовнішності. І не помилився. Г. Юзевський справді для свого польського громадянства трохи чужий. Бо не такий, як галаслива, безкритична та плитка волинська інтелігентська маса, яка живе настроями, моментами, короткими враженнями і кермується більше, як сказав „Волинь", підсвідомими патальоґічними відрухами, ніж розумом і голосом дійсности; яка не має, як і в центрі, якоїсь ясної „української лінії".

Юзевський справді східний поляк із виразними познаками впливу російських політичних метод та з деяким знанням української душі й дійсности. **Він один мав політичну лінію, вів її вперто роками і не піддавався змінним настроям своїх земляків, їхнім міражам та утопіям.** Не міг він, так би мовити, додержати кроку польському громадянству, не міг пристособитися до нього — і за це воно не любило його. Як би він говорив Гертиховi чи чиїсь інші вісенітниці, як би вірив, що в Гриньках здійснюється державна „рація", якби закрив очі бодай на один жидівський погром, поклепав вожда осадників ґен. Янушайтися по плечі, а кс. Токаржевському з Ковля міцно стиснув руку, — йому напевно кричалиб: „Хай живе!"

Юзевський мав не лише політичну лінію, але й відразу до того безголовя, що почало запановувати на Волині, мав амбіцію — не рахуватися з ним. І звідси ворожість до нього.

Але воєвода Г. Юзевський не був ні українофілом, ні таким ворогом українців, як напр. різні Грабські; він не мав ні любови до українського народу, ні тої ненависти до нього, якою дихають шпальти бруковців чи різні галицькі, волинські та холмські постанови юрби; він був тут лише поляком і політиком, що поставив собі за мету: зеднати українців Волині для Польщі за помічю російського спільного „котелка".

Архик. Отто Габсбурґ плянував військовий переворот в Австрії.

Начальник австрійської округи Штайр заявив у промові, що арх.

Отто Габсбурґ хотів приїхати нечайно до Інсбруку та заняти з тирольськими військами Відень.

Націонал-соціялісти довідалися про це і випередили його.

НЕ ПУСКАЮТЬ ЖИДІВ НА УНІВЕРСИТЕТ.

Згідно з постановою ректора віденського університету, жиди не можуть входити до університетського будинку без окремої перепустки з ректорату.

ПРОПАМЯТНА ТАБЛИЦЯ В ЧЕСТЬ ПЛЯНЕТТИ І ГОЛЬЦГАБЕРА.

На касарні Росаверлянде, де давня австрійська влада тримала політичних вязнів, вмуровано пропамятну таблицю в честь Плянетти і Гольцгабера, засуджених за вбивство Дольфуса.

Вибір президента в Ірляндії.

Вчора відбулися вибори першого президента Ірляндії. Одиноким кандидатом був відомий учений, професор кельтійської мови й літератури Гайд; вибрали його одноголосно.

чи пак — „вспулжиця", державно засимілювати їх, себто зробити з них добрих польських громадян.

Воевода Г. Юзевський був твердої думки, що державно засимілювати українців він потрапить уже в короткому часі. Зате, знаючи трохи душу українського народу, він здавав собі справу, що національна асиміляція українського населення Волині — це утопія, і за цю непевну справу не брався. Але... й нікому не перешкоджав цим ділом займатись, оскільки це не спричиняло йому якихось особливих клопотів.

Як східний поляк, воевода Юзевський дуже цікавився майбутніми подіями на сході Европи, в інтересі держави вважав за ліпше не дуже дразнити українців і вряди-годи побалакати з ними про спільні завдання на сході. Щоб підкреслити своє прямування до цієї майбутньої спільної акції, він, бувало, і розмовляв із селянами по українськи, і на якесь українське свято заглянув, і в обмірковуванні справ церковного собору брав участь і т. д.

Але було це все політикою чисто польською, а не українською, як про це кричали його вороги.

II.

Г. Юзевський прибув на Волинь не тим, ким відїздже. Прибув ін сюди в серпні 1928 р. з думкою кермувати життя так, щоб і „вовки були ситі і кози цілі": прибув з наміром рахуватися з потребами українського населення, поволі заспокоїти його після не дуже делікатно переведених виборів до сойму й сенату та робити з волинян добрих громадян.

На своє нещастя застав він на Волині до краю доведене напруження. По руках ще ходила сконфіскована брошура, видана ліберальними поляками, про виборчі зарядження б. воєводи Меха. Українці мали ще більше жалю, бо після 1922 р., коли взяли вони всі посольські й сенаторські мандати, тепер бл. п. М. Черкавський „провалився", а число посольських мандатів ніяк не відповідало числу українського населення.

Не дивож, що на величньому святі 10-ліття луцької „Просвіти" справді необережно й нетактовно хтось кинув у бік присутнього воєводи Юзевського кілька прикрих слів. Ображене почуття адміністратора взяло гору над волею політика. З того моменту Г. Юзевський взяв іншу „лінію": навязати контакт з українськими масами понад головами волинської інтеліґенції, виключно за помічю гуртка українців-наддніпрянців, яких, зрештою, заанґажував до цієї роботи заздалегідь: П. Певного вислано з Варшави до Луцька ще на весну.

Мало який політик на відповідальному становищі обходиться без ближчих дорадників. На своїх дорадників узяв собі воевода Юзевський П. Певного і Й. Волошиновського, які не тільки не помогли йому опанувати Волинь, але причинилися до того, що йому прийшлося тепер відійти з Волині, хоча, здається, збирався він дожити тут свого віку; ці дорадники відштовхнули від Юзевського обидва громадянства — польське й українське; замість морального впливу він мусів щораз частіше звертатися до сили адміністратора і проти одних і проти других.

Поради п. Волошиновського були копією мрій Гоголівського поміщика Манілова про збудування моста (між польським та українським громадянством), на якому сиділиб перекупки-лучники цих двох громадянств, продавалиб тим і іншим селедці-сьледзє, закусували подільськими варениками, співалиб своїх і чужих пісень, а хлопці для їх насолоди танцювалиб спільно і краковяків і гопаків. Словом, над Волиню замайорів „подільський політичний обрій", а життям заворушила диплъоматія з якихось подільських Забреханців чи з іншого надзбручанського села.

З цієї „манілівщини" народилася в Луцьку „воєвідська реґіональна рада", мішані кооперативи з мішаним союзом „Гуртом", мішані „кулка рільничі" та всякі інші „мішанки".

Дорадник П. Певний реаліст і тримався дуже мудрої приповідки: „Чи зробив, чи не зробив, аби щось заробив". Усміхнувся, що волинські інтеліґенти посварилися з воєводою, затер руки й гукнув: Хто хоче мати обивательство, посаду, емеритуру, добрі заробітки, посольський мандат, а в майбутньому хатку або й добру віллю, всі до мене! Люди бідували, тулилися по чужих хатах, жили без надії на ліпші часи. Спокуса велика. І деякі пішли на службу у глибокому переконанні, що служать рідному народові; тихцем, спускаючи очі, повисмикувалися з „Просвіти", з кооперації, з волинського українського життя і темними вечорами шкандибали до П. Певного. Ну, а згодом людина до всього привзичаїться. Зрештою, треба було призвичаїтися, бо хто не був слухняний, то не тільки сам буде памятати до смерти, але памятатимуть це і його діти та внуки.

Отак витворився довкола воєводи Г. Юзевського маленький гурток українців і ще менший — поляків. Треба було ще зорганізувати народ на модерний лад. І взяв головний дорадник трохи з організації комунарів, трохи з фашизму та створив ВУО, з якого повинно було все виходити й назад у нього входити, як зорганізоване життя: культурно-освітнє, господарське, мистецьке, спортове і т. д.: Просвітянські Хати ВУО, хори ВУО, театри ВУО, „Сільський Господар" ВУО. „Ніщо же бисть, еже бисть" поза ВУО, все в партії і з партії, а хто хоче що робити, мусить спочатку записатися до партії. А для більшої заохоти „Українська Нива" кричала: „Нас сотні, нас тисячі, нас сотні тисяч! А хто до нас не йде, той „вобла", „вархол", словом — „антипаньствовець"."

В тому саме часі воевода Г. Юзевський, щоб перейти від теорії співжиття до практики, дуже запрошував під певнівську стріху своїх земляків, починаючи з презесів ріжних вищих урядів, як також до мішаних кооператив п. Волошиновського. А коли спільні бесіди, галушки, вареники та сьледзє не помогли, зорганізував чисто польське „Зедночене Мисьлі Політичней", де ідея співжиття мала вилягатися, як курча з яйця.

Та ніщо не помогло: „вспулжице" за рецептою пп. Певного й Волошиновського не смакувало ні українцям ні полякам. Українці відтягались, а кому було всього цього за багато (після закриття „Просвіт", кооператив і т. д.), той (ті з молодших) кидався в червоне чи своє українське підпілля. А старші лише мовчки кивали головами. „Українська Нива" і потім п. О. К-ський у „Волинському Слові" не раз сміялися з них: „Чекаєте змін? Не дочекаєтесь".

Польські громадяни щораз сильніше ремствували: „І чого цей воевода тягне нас під цю українську стріху? Не хочемо, та й годі! Нам приємніше проводити час у свому, польському товаристві".

А деякі люди, що займали дуже високі становища у Варшаві, через своїх-же волинських людей тихцем зверталися до українських інтеліґентів Волині, які не брали участи в експерименті співжиття: „Можеб ми якось порозумілися, таж ви місцеві й ми місцеві"... Чи добре зробили волиняки, що не приняли пропозиції, на це ще не час відповідати.

Обективно кажучи, польське громадянство, зі своєї точки погляду, мало рацію: воно мало свої цілі, свої шляхи і не хотіло терпіти примусу. Українці-наддніпрянці теж мали рацію: „виповісти послух" — значило нести тяжкі консеквенції. Мав рацію і п. Волошиновський: він так призвичаївся до спільних подільських вареників, що годі було йому на старість змінити свій смак. Але мали рацію і волиняни: вони, проснувшися до вільного життя в 1917—18 рр., хотіли власними силами та власним розумом розбудовувати своє життя, а не під примусом п. Певного. Мав рацію і воевода Юзевський, коли в 1936 р. сказав авторові цих рядків:

— Пане, я вісім років ішов цим шляхом і ви хочете, щоб я тепер закинув його? Що сказалиб люди?

Треба було погодитися, що люди сказалиб йому річ неприємну.

Одно зробив воевода Юзевський задля рятунку: не дуже чемно відіпхнув Певного і почав трохи випростовувати лінію.

Але було вже за пізно. Польське громадянство зрозуміло цей крок, як визнання своїх помилок і зміцнило атаку. Прийшов виступ кс. Токаржевського в Ковлі, виступ осадників під проводом ґен. Янушайтиса, процес у луцькому окружному суді „Волиня", масовий обстріл із брукової преси, явний непослух польського громадянства і навіть підлеглих чинників та нарешті — Гриньки...

Словом, прийшли ті нові форми життя, про які ми писали в „Ділі" (ч. 43).

III.

Алярми націоналістичної польської преси, що буцім-то воевода Г. Юзевський занапастив польськість на Волині і насадив тут українство, це добре знана метода грати на патріотичних струнах безкритичних мас та залякувати їх ріжними страхами. Інспіратори цього алярму добре знали, що річева критика не пошкодилаб п. Юзевському, а оперування цифрами й фактами лише довелоб, що робив він саме те, про що мріяли народовці. Аджеж усім відомо, що за часів воєводи Дембського, учня Дмовського, та воєводи Меха українцям було значно ліпше. Лише за часів п. Юзевського волиняни втратили 7 повітових „Просвіт", к. 500 сільських філій і стількиж хорів, театральних гуртків та бібліотек з пів міліоном томів, звязок із РСУК-ом, багато споживчих і молочарських кооператив, дві філії „Сільського Господаря", церковний комітет, луцьке Чеснохресне Брацтво, забране під опіку уряду з урядовим комісарем; добре також знані всім вибори в самоуправах, шкільні плебісцити, занепад політичного життя, щораз рідше допускання в урядах української мови і т. д.

Алеж треба було налякати польське громадянство цілої Польщі, щоб скрізь гомоніло — і волинські і польські політики не вгавали. Так усе, що гомоніло по Польщі про страшні „злочини" супроти польськости воєводи Г. Юзевського, виходило з Волині, і то не з вищих кол, а з тих самих, що гомонять сьогодні на вулицях та хочуть на своїй акції заробити.

Спочатку шум, що його робив Певний, роздмухуючи фікції, як миляні баньки, до величезних розмірів у своїй „Українській Ниві", справді лякав декого. Колиж польські націоналісти побачили, що біля п. Юзевського українців небагато та що ті з польських політиків, які підтримують його, часто-густо роблять це з особистих міркувань, зміцнили наступ.

Власне те, що п. Юзевський спірався на невеличкий гурток, озброївши проти себе український і польський загал, і було його пятою Ахіля.

Цей невеличкий український гурток так тісно був звязаний з воєводою Г. Юзевським, що і польська і українська сторона мимохіть його програну вважає і за програну цього гуртка, як гуртка, бо поодинокі люди напевне потраплять „проспособитись" і до нових обставин.

І виразно треба сказати, що історія цього українського гуртка буде одною з дуже темних сторінок історії Волині. Але обективність вимагає підчеркнення, що сказане майже виключно відноситься до тих часів, коли політику його вів п. Певний. Після його уступлення цей гурток, звільнившися від його „диктатури", вжив багато зусиль, щоб направити те, що попсував на Волині його творець, але, по-перше, перебудувати тяжку й заплутану будівлю п. Певного було нелегко і по-друге, було вже за пізно: життя стрімголов котилося вниз. Тож не можна без застережень осуджувати всіх, що не раз, усупереч своїм переконанням і своїй совісти, мусіли йти за тими, які мали силу змусити їх до того.

Не можна осуджувати людей і за те, що вони вродилися не на політиків, лише на добрих шевців чи інших корисних працьовників, а обставини й сильніші люди змусили їх „робити політику".

Але не можна в цій хвилині мовчки пройти повз тих, що, „роблячи волинську політику", для якої їх природа не створила, вбивали в голову собі й іншим, що вони спасають Волинь, та ще й дозволяли собі писати неймовірні дурниці і глузувати з недолі українського населення.

Коли вже діти почали розуміти, що на Волині йде до великих змін, коли „Діло" обширно писало ще в лютому (ч. 43) про нові форми життя Волині, коли у Варшаві вирішувалася доля волинського воєводи, а волинське життя перевертілося на той бік — зперед двох сот років — то редактор „Вол. Слова" п. О. К-ський ще нічого не бачив і вмовляв у свій табор, що на Волині все без змін та ще й глузував собі з українських мас.

Зрештою, згори було всім відомо, що з подібними „політиками" воевода Г. Юзевський раніше чи пізніше, зайде в сліпий кут і провалиться.

*

Що буде далі?

Одно можна сьогодні, як завжди, сказати: **Всяка політика на Волині, що піде проти природи населення та її незломних, вічних законів, скінчиться тим самим, чим скінчилася політика п. Юзевського,** що знав душу українського народу, як і його дорадник п. Волошиновський, лише поверховно, в колишній, примітивній стадії під морозним північним режімом. **Часи статики, часи зимової сплячки минулися назавжди. Український національний організм з весною 1917—18 рр. почав жити й діяти, розвиваючи щораз сильніший гін до повного вияву себе, в політичної, культурної і господарської окремішности.**

Десять років експериментів над волинянами скінчилися фіяском. Тим самим скінчаться і всякі інші експерименти, якби хтось необачний мав намір знову переводити їх хочби й сотні років.

Настав момент, коли польське громадянство Волині повинноб бодай на мить закинути свої буйні мрії і пляни, взяти оловець і підрахувати всі шкоди та страти для держави, які дали експерименти п. Г. Юзевського: зміцнення червоного й чорного москвофільства, зміцнення підпілля, збільшення ворожнечі між двома національностями, застій господарський і т. д.

Як би польська суспільність Волині хоч на одну хвилину прийшла до притомности і зважила всі ці мінуси, то можеб сама підсказала новому воєводі, як і що треба робити, щоб уникнути ще більших шкід, а може й катастрофи.

А чи здібне воно до цього?

Наше переконання, що ні. **О. С-ський.**

ВІСЬ РИМ — БЕРЛІН.

Міркування до приїзду Адольфа Гітлера у Рим.

Рим, 3-го травня 1938.

Сьогодні ввечір ціла Італія і Рим будуть вітати з бурхливим ентузіязмом голову німецької держави, Адольфа Гітлера, що приїздить у Вічне Місто на запрошення Й. В. Короля, і щоб віддати візиту Бенітові Мусолінієві. Преса обох країн пише, що це завершення великої дружби, що це остаточне зміцнення осі Рим—Берлін, що це відкриття нової доби в історії Европи.

Чи ми можемо поділяти цей офіційний оптимізм? Для нас українців це питання особливо пекуче та важне, бо Італія, Німеччина та Японія, єдині держави, що стали отверто на позицію боротьби проти комунізму, в яких залунали найбільші протести проти нечуваного гнету, в якому Москва тримає Україну. Тимсамим це держави, від політики котрих може залежати у скорому часі витворення тих обставин, що дозволять нам добитися незалежности. Через те і мусимо дуже уважно стежити за позитивними та негативними сторінками тієї політики, яку має сьогодні підтримати своїм ентузіязмом римський нарід.

Коли Віктор Емануель запросив до Риму Адольфа Гітлера, між Італією та Німеччиною існувала мала австрійська республика. Ніхто не забув, що писалося і говорилося тут у Римі чотири роки тому, коли після вбивства Дольфуса, Італія післала на Бреннер свої найліпші військові частини... Ніхто не забув теж, що Італія вступила у велику війну на те, щоб більше не мати поруч себе великої німецької імперії Габсбургів... 11-го березня німецькі війська заняли Австрію, 16-го Беніто Мусоліні у великій промові в парляменті вітав цей крок свого союзника Адольфа Гітлера, і назвав його завершенням німецького „рісорджімента"... Очевидно, від 1915 р. і з 1934. р. обставини перемінились. Від війни в Етіопії прийшло до розбудови Італії.

Мусоліні не мав іншого виходу у своїй політиці, як приняти німецьку орієнтацію. — Гітлер у своїй книжці „Майн Кампф" виклав усю свою програму і дійшовши до влади почав її здійснювати. Мусоліні добре знає цю позитивну та методичну сторону характеру свого партнера, і тому він знав і він мусів передбачити окупацію Австрії ще в минулому році, коли він почав політику приязни з Берліном. Він знає, що коли Німеччина стане великою імперією і шукатиме шляхів для своєї експанзії, то в ніякому разі не буде вона гаяти часу на боротьбу з Італією. Крім цього обидва політики мають перед собою спільну ідею: боротьба з большевизмом...

Тому вісь Рим—Берлін, утворена може почасти штучною політикою Ліги Націй, відповідає нині дійсним величезним потребам німецького та італійського народу. Спогади минулого не можуть їм тепер пошкодити.

Але не вільно відкидати легковажно значіння для Італії французького та англійського порозуміння. Вісь Рим—Берлін буде таки міцніша, чим її гальми будуть ліпші, а гальми в даному випадку, це помирення з Францією та ліпші взаємини з Англією.

Ростислав Шульгин.

Даймо рідне друковане слово найширшим масам української дітвори!

Одна з найбільш загрожених ділянок нашого культурного розвитку — це, безперечно, ділянка виховання нашої дітвори. Ілюструють це промови наших послів, виголошені підчас обговорювання буджету міністерства освіти 3-го лютого ц. р. — Наводжу кілька місць з цих промов (за „Ділом" з 5-го лютого ц. р.): „українське шкільництво в Польщі зліквідоване„ Приватним українським школам не дають права прилюдности„ Ціла низка фактів свідчить про те, що тут входить у гру вже не тільки ліквідація українського шкільництва, але перше закроєна політика супроти української меншини". „Представники Української Парляментарної Репрезентації у своїх промовах заявили, що не мають довіря до політики міністерства освіти і тому не будуть голосувати за буджетом".

З другого боку Рідна Школа та інші наші виховні організації опікуються нині — з ріжних причин — тільки дуже малою частиною нашої дітвори. 95 відсотків нашого молодого покоління росте без знання рідної історії, рідної традиції і культури, часто без знання читати і писати в рідній мові.

У звязку з цим виринає питання: **Що ми до нині зробили у напрямку виховання найширших мас нашої дітвори?** Треба, на жаль, ствердити, що поза дитячими садками нічого, що заслуговувалоб на назву: **широкої планової організованої акції.**

Чи поза дитячими садками нема інших засобів, що могли би стати засобами масового виховання нашої дітвори?

Є. Передусім — **друковане слово.** Маємо розмірно багату дитячу літературу. Маємо 4 прегарні дитячі журналики. Треба їх тільки кинути у найширші маси нашої дітвори, треба їх тільки масово кинути у найтемніші навіть закутини наших земель.

Хіба зайве доказувати, що друковане слово — це перший, головний і найбільший засіб поширювання знання, свідомости, зокрема знання історії. Вселюдна школа — це тільки малий вступ до поважнішої освіти, яку можна здобувати, передусім через — книжку. З другого боку — це багато разів незаперечно стверджений факт, що наша дітвора рветься до рідної книжки з якимсь просто небуденним запалом. (Грає тут ролю мабуть підсвідомий гін молодої нації, що будиться).

Що ми зробили до нині, щоби дати рідне друковане слово найширшим масам нашої дітвори?

Наприклад, Рідна Школа на кругло 900.000 нашої молоді (в Галичині) у віці 7—19 літ мала у 1937-му році всього 648 бібліотек, 67.008 книжок і 14.399 читачів, що прочитали разом 64.050 книжок! Значить на кожних 60 наших дітей, у 1937-му році 1 дитина прочитала з бібліотек Р. Ш. по 4—5 книжок. **Що читало в 1937-му році 59 українських дітей з кожної шістдесятки?**

Рідна Школа, як читаємо у звіті, мала у 1937-му році 2.049 кружків, з цього 1.819 вповні активних. Попри великий пієтизм, що його маємо для нашої Рідної Школи, мусимо поставити питання: **Чому тільки що третій вповні активний кружок Р. Ш. має дитячу бібліотеку?** Адже — зорганізувати українську дитячу бібліотеку — це хіба повинно бути одне із перших завдань кожного вповні активного кружка

ЛЬКО БОРЩАК. 3

Нова Французька монографія

ПРО УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ.

(Докінчення).

Польська мова у своїй експанзії дістала новий розгін, коли спочатку 17-го віку підсилилася польська кольонізація на лівому березі. Польський вояк приніс зі собою мову, якою розмовляв. Вплив цієї мови був рішучий, але тільки на українську шляхту та інтелігенцію; селяни що жили своїм життям, не підпали під вплив „панської мови". Надзвичайно цікавим явищем в темі, що нас цікавить, є просвітянська діяльність протестантизму та езуїтів на українських землях. На самому початку своєї діяльности протестанти, кальвіністи, аріяни, щиро користалися славянською мовою для своєї пропаганди, але швидко помітили, що традиційна писана мова на Україні не відповідала більше живим потребам і була навіть перепоною. І ось протестантські друкарні, що зявилися на Україні, друкують свої знамениті публікації польською мовою, хоч головним своїм завданням вони мали саме боротьбу з католицизмом та подекуди з польщиною. Згадаємо хоч Юрія Немирича, що складає молитви (а був він аріян) польською мовою. Мартель уважає протестантський рух одним із головних чинників поширення на українських землях польської мови, як мови літературної. Протестантизм почав відривати, під культурним оглядом, шляхту від народу; контр-реформа закінчила цей процес.

Чин езуїтів засновано у 1540 році, в 60-их роках, на запросини польського духовенства, члени Ісусового Товариства зявилися на території польсько-литовської держави для боротьби з протестантизмом і православієм. У 20-их роках 17-го століття езуїти мали вже до 20 коледжів на українських землях, доходячи аж до Чернигівщини.

Сам Хмельницький, як відомо, вчився в Ярославському колежі.

Як і протестанти, езуїти у своїй місійній праці на українських землях хотіли спершу вжити славянської мови, видрукували в 1582 р. в Римі у цій мові катехизм, роблячи спробу навчання в колежах славянської мови і навіть виголошували проповіді в руській мові. Але швидко вони, подібно як протестанти, побачили те саме, що писана славянська мова була незрозуміла широким колам населення, а руська мова не була літературно вироблена. Довелося й езуїтам звернутися до єдиної тоді на сході Европи виробленої мови, до польської. Це й сталося, правда не без труднощів з боку вищих, римських чинників Ісусовогоо Товариства, які цілком слушно, боялися ідентифікувати католицтво з польщиною. Поставлені перед безспорним фактом літературної переваги польської мови ці чинники мусіли скоритися. Архіви Ісусового Товариства в Польщі, що переховуються у Відні та які Мартель використав, приносять цікаві відомости під цим оглядом.

Вкінці експанзія польської мови дійшла до блискучого завершення, коли самі православні, щоб захищати свою віру, мусіли ввести навчання польської мови у своїх школах і в найвищій Київо-Могилянській академії, де Петро Могила взяв не тільки методи від езуїтських шкіл, але де перше місце в навчанні займала латинська й польська мова.

Така на ті часи „ересь", очевидно, викликала спротив і, як пише сучасник, „от неученых попов и козаков, веліе было негодованіє: на што латинское и польское училище заводите, чего у нас дотуду не бывало и спаслись„ Было хотѣли самого Петра Могилу и учителей до смерти побити, едва их уговорили". Та нічого не допомогло: як відомо, немало співробітників Хмельницького, що вийшли з Київської Академії, володіли польською мовою.

Такі найголовніші моменти цінної праці покійного Антуана Мартеля. Вона має і висновок, з яким важко у всьому згодитися, але не місце тут його розглядати, бо це завелоб нас далеко: автор займається там складним питанням обєднання церков, питанням, яким він завжди цікавився. Зрештою саме питання й привело Антуана Мартеля до вибраної теми.

Ми дозволимо собі всеж зробити малий висновок.

Польська мова в 16-му віці це була вироблена літературна мова з усіма відтінками; славянська мова була мертва, народня не виробилася ще в літературну. В таких обставинах, як завжди в історії культури, польська мова мусіла перемогти, зрештою, з таких самих причин, з яких у 19. віці на Україні мусіла перемогти російська літературна мова. Але коли завдяки талановитим письменникам народня українська мова перетворилася в літературну, мовне питання знайшло в нас свою розвязку.

В нас надто часто і навіть інколи непотрібно ідентифікують мову з політичним напрямком. З книги Мартеля зайвий раз бачимо, скільки таке твердження помилкове: оті всі українці, чи люди меча, чи люди пера, чи люди церкви, які писали польською мовою, були українські патріоти й вони це саме виборoли Україну від тодішньої польської держави. Так саме, як геть пізніше Вашингтон та його співробітники цілу свою антианглійську роботу провадили англійською мовою. Правда, Вашингтон був чистий англієць, але возьміть хочби сучасних нам ірляндських діячів. В якій мові вони писали і думали? В англійській. Чому? Бо ірляндська мова літературно не була вироблена. З політичного боку важно одно лише: не в якій мові писано, але що там писано.

Р. Ш., а крім цього це праця, що не стрічає ніяких більших ні формальних ні фінансових труднощів.

Нам важко віддискати школи з українською мовою навчання в такому числі, як нам треба і не маємо змоги будувати своїх рідних шкіл. Але можемо в кожному нашому селі зорганізувати українську дитячу бібліотеку (рідношкільну чи парохіяльну, а при перенонах навіть церковну).

А дитяча бібліотека: 1, достаточно доповняє навіть найгіршу школу, 2. Кладе справді тривкі основи під — „читальню". 3, Хоронить перед — поворотним анальфабетизмом. Кінчу закликом: „Даймо рідне друковане слово кожній українській дитині!

„В кожному українському селі — українська дитяча бібліотека!"

Я. Татомир

З БІЛОРУСЬКОГО ЖИТТЯ.

ВИЗНАЧНИЙ ДІЯЧ МУСІВ ІТИ НА СКИТАННЯ.

При кінці березня ц. р. виїхав на постійний побут до Америки відомий білоруський педагог і письменник о. д-р Йосиф Решець, б. професор римо-кат. духовної семинарії у Вильні, потім префект учительської семинарії у Білостоці і вкінці парох у Доржарах Мазурських. Вже саме це ступнювання становищ вказує на те, як поводилися з цією людиною її зверхники. Почалося це від моменту, коли владу у виленській архидієцезії перебрав архиєп. Яблжиковський, перед яким о. проф. Решець не ховався зі своїми білоруськими переконаннями, і скінчилося — виїздом на скитання. Білоруське громадянство болюче відчуло втрату діяча тієї міри, яким був о. Решець.

У ВИЛЬНІ НЕМА ВЖЕ НІ ОДНОГО БІЛОРУСЬКОГО КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО Т-ВА.

Виленське городське староство припинило 16-го квітня ц. р. діяльність товариства „Беларускі Гаспадарскі Звязь". Таким чином тепер нема вже у Вильні ані одного білоруського культурно-освітнього товариства.

ХТО РОЗВЯЗАВ БІЛОРУСЬКІ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ГУРТКИ?

На терені великої частини виленського повіту, майже цілого новогрудецького та гродненського і великих полос білостоцького повіту та Полісся була доволі густа сітка білоруських, переважно культурно-освітніх гуртків, які влада в 1927-ому році масово поліквідувала. Про причини тієї ліквідації довідуємося частинно зі статті гр. Бол. Скірмунта у виленському „Слові" п. н. „Мої спогади про великого маршала".

У цих спогадах автор пише, що в квітні 1919. р., кілька днів після того як польське військо заняло Вильно, дідичі свенцянського повіту, між ними й автор, були на авдієнції у маршала Пілсудського у мешканні гр. Тишкевича у Вильні „Під кінець авдієнції — пише гр. Скірмунт — я сказав: Пане, маршале, ми як мешканці вашого родинного повіту, просимо оборони на випадок потреби". Маршал це сердечно підтвердив і ми вийшли з найкращим враженням з цієї авдієнції. Минуло кілька літ, „гуртки" страшенно розвинулися і працювали на загибіль країни. Бачучи, що діється і прочуваючи згубу, що скривається під покришкою гуртків, я написав поручений лист до маршала, описав діяльність гуртків і закінчив більш-менш такими словами:

„Пане маршале! На нашій приватній авдієнції, на наше прохання помочи й оборони на випадок потреби, ви обіцяли нам, що це зробите. Маєте, пане маршале, нагоду сповнити свою обіцянку, гаряче про це просимо, бо гуртки загрожують країні загибілю — прошу сповнити обіцянку!"

По якімсь часі всі гуртки замкнули і розігнали, Маршал дотримав слова".

ЗАСУДИ.

Городський суд у Вильні засудив Й. Найдзюча, редактора „Шляху Моладзі" на кару гривни 30 зол. за те, що вмістив у своєму часописі замітку про конфіскату Комунікату ч. 7. Білоруського Національного Обєднання.

ВІЧНО ТОЙ „ХТОСЬ ІНШИЙ"...

В останніх роках появлявся у Вильні в деяких відступах часу часопис „Золак" з ідеольогією білоруських соціялістів-революціонерів. Недавно п. Евген Анісько хотів відновити це видавництво і вніс до городського староства відповідне повідомлення, але дістав урядову відповідь, що хтось інший вже раніше повідомив, що почне видавати такий часопис, тому не можна відновити згаданого видавництва, бо це булоб незгідне з приписами про поборювання нечесної конкуренції. Треба пригадати, що точнісінько таку саму відповідь дістали ті, що хотіли видавати білоруський часопис на місце „Беларускай Криніци". Вічно той „хтось інший" перебіжить.

——o——

Що писало „Діло" 50 років тому.

Ч. 89. Середа, 2. травня (20. квітня) 1888.

НОВІ БЛАГОДАТИ...

Віденський парлямент мав ухвалити три нові закони: вищий податок від цукру, вищий податок від горівки та закон про віроісповідні школи за проєктом кн. Ліхтенштайна. Вищий податок від горівки, на якім урядові дуже залежало, важко було перевести Все-ж після переговорів уряд довів до того, що чехи і поляки погодилися голосувати за податком від горівки. Тоді кн. Ліхтенштайн заявив, що його група (клерикально-консерватиана) голосуватиме за податком від горівки під умовою, що чехи і поляки голосуватимуть солідарно за тим, щоб його внесок про віроісповідну школу відіслати до шкільної комісії. У статті про це „Діло" писало:

„Ціна не зла: поширення (чого домагався внесок кн. Ліхтенштайна — Ред.) красвої автономії у справах народніх шкіл, що досі стояли під управою міністерства освіти; обмеження науки в народній школі до читання та писання і більший вплив клиру на народніх учителів. Якби випадково руське духовенство мало при цьому трохи зискати, то вже красвий сойм подбає про те в окремім красвім законі, щоб його вплив всесторонньо обмежити. Тому ще раз повторюємо, що в недалекій будучині Галичина стане учасницею трьох благодатей: дорожчого цукру, дорожчої горівки і поширеної польської автономії на руські школи".

НЕ ДАДУТЬ СОБІ ДИКТУВАТИ...

Патріотична ірляндська ліга, що боролася за самоуправу Ірляндії, проголосила бойкот тих, що не хотіли піддатися її наказам. Римська конгрегація пропаганди видала обіжник проти того бойкоту та й узагалі проти поведінки ірляндської ліги. Цей обіжник викликав у цілій Ірляндії між католиками й англіканами велике невдоволення. Зрештою ірляндці не дуже оглядалися на цей обіжник кажучи, що він їм не пошкодить, бо народне духовенство, хоч і буде на око слухати цього наказу, все-ж тайком стоятиме по стороні ліги й агітуватиме в її дусі. Світські католики в Ірляндії заявляли отверто, що не дадуть собі диктувати з Риму, як мають вести національну політику.

КОШТИ ЛІКУВАННЯ НІМЕЦЬКОГО ЦІСАРЯ.

„У справі коштів лікування цісаря Фридриха III. погодилися вже члени цісарської родини. Шістнацять мілїонів марок з державного скарбу мають ужити на покриття коштів недуги".

Неписьменність — це страшний суспільний боляк, що вперто відновлюється та наростає; з ним треба вести постійну та витривалу боротьбу, щоб винищити його геть-чисто. В цьому допоможе нам найкраще буквар із читанкок „ДО СОНЦЯ" — найновіша книжечка „Просвіти".

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС „ДІЛА". Ч. 1.

БОРИС ЧІЧЕНКО. 2

„Та – з перчиком".

(Докінчення.)

Ти знаєш, як приємно сісти на рубель, спустити ноги між драбини довжезного воза та із байдужим виразом професійного погонича цмокнути голосно на коні: Вйо! Їхати в поле по снопи! Чи може бути краща „хліборобська" розвага для міщуха?

На полі ми жваво позіскакували з воза. Я взяв у руки вили і для спорту став накидати снопи, що їх дебелий Семко укладав між драбинами у верстви. Спека була немилосерна, але я розмахував вилами негірше ніж ракетою на корті. При третій верстві ми змінились: Богдан узяв вили, меніж дісталась — Ліда.

— Коби десь трішки води відсвіжитись — завважив я.

— Ось у долинці джерельце. Холодної води на голову вам не завадить — засміялась Ліда й пострибала наперед.

Справді, за стернею простяглась зелена левада. Серед неї, в долинці било маленьке джерельце. В повітрі розливались душні пахощі скошеного сіна, що спалене пекливим сонцем стояло у стозі близько джерельця. Лідка сіла під столом, а я нахилився до води.

Чи можна втишити спрагу водою з малого джерельця, коли ти відчуваєш жар нетільки літнього сонця, але смаглої, вюнкої мов циганка дівчини? Вже не знаю, чи пив я тоді воду. В очах заграла колїром жаги Лідина червона хустка. Хвилина і я нахилився над дівочими розхиленими устами...

— Гей! Ходіть помогти притягнути снопи! — гукав здалека Богдан. І коли ми всі троє вхопились за шнур і потягли його додолу, мені видалось, що це якийсь символ нашого кохання чи жаги, що його завязали ми в замотаний вузол.

Увечір Лідчин дідо, набалакавшись з нами доволі про політику, запросив до тарока. Мене заступив нестарий емерит, власник корінної крамниці в Заліссі, що не захоплювався поезією села і втікав від нудьги до карт.

Я покинув грачів на веранді й пішов стежкою в сад. Я не поет — не вмію змальовувати принаб літнього вечора; але таки як на гранатовий небосклін видряпається повний місяць і повисне між полями, з кльомбів прилине запах левкой і рож, а жаби почнуть у ставку свій вечірній концерт — мимоволі стає серце вистукувати радісний ритм. Як ще до цього ти закоханий, брате...

„Кохання" власне надійшло стежкою — звинне, усміхнене, зальотне.

— Може поможете мені нарвати конюшини для кріликів?

Ми минули пасіку, що спала вже по праці грайливого дня, пройшли довгий горіховий сад і спинились над ставком. Зелене плесо покривала золота луска місячного сяйва. При березі гойдалось старе, нешироке човно.

— Це по другому боці? — догадався я. — Може перепливемо човном?

Я взяв весло в руку, а серце забилось уподумнім „пассодобле" радощів. Лідка це бачила і тільки збиточно щулила вії:

— Ов, щось ви недобре кермуєте. Не бачите, куди пливемо?

Я зачіпив своїми колінами за її коліна:

— Я тільки тебе бачу!

Автім я вже нічого не бачив. По ставку дзвіночками посипався Лідчин сміх, що ще більше збивав мене спантелику. Враз збудилось у мені щось хиже. Один рвучкий рух і —

Лідка сильно відштовхнула мене й звинно стрибнула з човна на беріг. Човен нагло стратив рівновагу і я шугнув комітьголовою вводу. Це було правдиве „любовне сальто-мортале"!

Я миттю виплив на беріг, підстрибуючи, щоб скапала з мене вода. Потім сів і мені зробилось смішно. Тоді дві теплі долоні торкнулись ненадійно моєї мокрої чуприни й я почув тихо над ухом:

— Ти мій мокрий кріліку! Я тільки тебе люблю!..

Тепер ти цікавий, як скінчилась моя ідилія? Зовсім неідилічно. Я дістав лист-експрес і на другий день виїхав залізницею, полишаючи „закохану пару". Хтось навіть казав, що вони заручились...

— — — — — — — — — — — —

— Мені здається, що є такі... — та я не мав уже часу продовжувати гутірки з Романом. Ситківкарі скінчили грати й почали гукати на нас.

Над землею стояли сірі сутінки. Гра скінчилась. Роман і Богдан пішли до сторожа грища замовити корти на другий день. Я лишився з Лідкою.

— Що-ж, довго ми не бачились. Як серце?

— Бється... — дискретно всміхнулася. — І то щораз дужче. А твоє?

— Тужить за тобою! — виголосив я патетично. І коли на румяних Лідиних щічках появилась усмішка, додав:

— Я задля тебе сюди приїхав. Маю сьогодні два білети до кіна. На „Спокусу". Добре — спокусо?

Та спокуса вже не відповіла. Надійшов Варецький і вона вюнко всунула руку під його рамя. Ми попрощались.

У хвилині, коли я тримав її теплу долоню у своїй правиці, жмут срібножовтого місячного сяйва впав на розхилені, червоні губи, той чорний перчик та прижмурені вії, що примкнулись непомітно, але притакливо. Кліпнули гілаво надії...

Я бездушно потягнув угору. Знавець живої психольогії, свідок тисячів любовних ситуацій і таємниць висів мов тенісова ракета з міцняних струн, від якої відбиваються мільйонами мячиків наші любовні сподівання і розчарування, мрії та надії.

——o——

Жіноча сторінка.

„Модерна" поведінка нашої молоді.

У нашої „модерної" молоді поведінка набрала свободи і що „модерність" можнаб тільки привітати. Зникла ота непотрібна маніжливість і сором'язливість, така притаманна молоді кінця минулого і з початку теперішнього століття. Зникли червоні личка, які пашать тільки від того, що хтось звернувся до молодої панни з якимсь словом. Все це зникло і за ним нема чого жалувати.

Але рівночасно з доброю „модерною", свобідною поведінкою зявились, на жаль, ознаки звичайної невихованости в нашої молоді і треба з прикрістю ствердити, що останніми часами саме прояви такої нечемности і невихованости вважає наша молодь за „модерні" ознаки і часом навіть мусимо чудуватись такій свободі рухів і слова, що межує просто з незнанням найщоденніших правил товариської поведінки.

Візьмім кілька прикладів. Иде собі молодець, десь може рік має по матурі, а може й того ще не має. Зустрічає старшого пана — приятеля свого батька чи просто доброго знайомого родини, з яким часто зустрічається. Думаєте, що багато таких молодців скине чемно шапку чи капелюх при привітанню? Ану, пригляньтесь, чи не побачите як ледве доторкнеться капелюха пальцями, або у найліпшому випадку трохи його підійме над головою. Думаєте, що то може тільки мужчинам так, а до жінок наші молоді люди більш лицарські? Помилитесь. Ще зі старшою панею то може привітається оттак за напасть, а вже з товаришкою то просто собі крикне звичайне „сервус" чи що там инше і по всій параді. А подивіться ще як наша молодь балакає з рівними собі або часом і старшими від себе панями. Чи не побачите Ви при цій нагоді цигарки в зубах молодого пана, або й рук у кишені?

А наші милі дівчатка? Перша ознака сучасної дівчини то та, що вона нечемно поводиться зі своєю власною мамою і дозволяє собі говорити матері у такій формі і такого змісту речі, що в старовину такого смотрика перелошилиб просто за таку поведінку через коліно тай дали скільки би влізло. А тепер мама безрадна і не знає як тут поступати, бож хоче дотримати з донею кроку в „модерности". З чужими справа трохи може ліпше (очевидно з чужими панями), але якщо така панна не говоритиме з чужими розваливнись у кріслі, або заложивши ногу на ногу так, що спідничка задерта вище колін, то вона напевно вже „немодерно" вихована.

А чи не трапився вам такий випадок? Ідете собі вулицею чи парком, а назустріч вам іде молода пара. Идуть попід руки. З Богом — того їм ніхто за зле брати не буде — молодість має свої права, але ось вони помітили вас. Чи думаєте, що пустить хлопець дівчину і привітається з вами як слід, або що дівчина трохи змінить позу і не спиратиметься на свого товариша цілою вагою? Ні. Навпаки, ще більше до себе притиснуться, мовляв, дивіться, як ми вміємо „модерно" поводитись.

Вже не казати про поведінку нашої молоді на ріжних прилюдних зібраннях, бо це цілком окрема тема і то тема дуже прикра. Тут хочемо тільки звернути увагу нашим матерям на такі звичайні, щоденні факти життя нашої молоді, бо хтож, як не мати у нашому громадянстві несе відповідальність за молодь.

Скажуть мені, що це явище помітне не тільки у нас, а що молодь майже всього світу тепер однакова і почнуть наводити чимало ріжних причин чому воно так Знаємо, що і в інших краях бувають такі сумні явища, але придивімся уважно і побачимо, що це переважно в тих краях, які тепер не грають ані провідної ролі у світовій культурі, ані не можуть вони похвалитись своєю силою та моральністю. Коли подивимося на такі країни як Англія, Німеччина, Італія, Франція, то там побачите велику свободу у поведінці молоді, але вона не переходить ніколи прилюдно дозволених меж добре вихованих людей, що поважають одне одного чи в родині чи в громадянстві. Чомуж нам брати приклад з тих гірших і слабших, а не з тих сильніших і життєздатніших?

Може ці зазваги викличуть невдоволення серед молоді, може дехто зі старших згірдливо спочатку здвигне раменами над такою проповіддю про чемність, але коли хочемо, щоб наш нарід заняв місце серед народів справді культурних, то мусимо йти за добрими прикладами, а не тими, що для нас просто вигідніші.

А від поведінки матерей супроти дітей і сестер супроти братів залежить багато.

Х. К.

ВІДЖИВА ДИТИНИ.

Весна вимагає особливої уваги у відживі дитини. Звичайно з весною найбільше проявляється анемія у дитини та взагалі загальне ослаблення і тому кожна розумна мати повинна дбати про те, щоб саме тепер відживлювати дитину якнайліпше та давати їй усе потрібне для молодого організму.

Приблизно з пятим роком життя дитина може вже перейти на страву дорослої людини (очевидно, тут треба дуже вважати на кожний індивідуальний випадок). Одначе страва кожної дитини мусить бути богата у такі складники: 1) богаті на азот і мінеральні складники, як хліб, сир (неперефермeнтований), ріжні тіста, свіжа і по змозі сира городовина, овочі (не квасні), молоко, яйця і т. п.; 2) складники тепльотворчі, як цукор, мід, конфітури; 3) складники богаті на вітаміни: сира городовина (терта чи шкрябана), квасне молоко, овочі і т. д.; 4) мясо підсмажене і переважно недосмажене, а соковите і кроваве.

До того ще одна важна заввага: всі продукти мусять бути якнайліпшої якости, відразу приготовані, а не підогрівані, щоб масло від того не перепарювалось занадто. Також треба стежити за тим, щоб уводити ріжноманітність у приготованні та подаванні страви. Не подавати теж навіть холодних „учорашніх", або навмисне напередодні приготованих страв, бо з весною вони легко ферментують навіть при такій рідкій у нас ще умовині, що маємо й домашню ледівню.

——о——

Балачки про моду.

Отже так, як це мода і заповідала, літо буде ріжнокольорове. Не тільки дво- але і трикольорові комбінації належатимуть до найелегантніших. І подумайте, які ті комбінації будуть несподівані. Ось нпр. така: синя чи блакитна суконка, а до неї червоний „маковий" капелюх і така сама торбинка та рукавички. Або наприклад такі: брунатна спідничка, ясно синій жакетик і блюзка бордо, а торбинка теж червона, тільки значно ясніша від блюзки, черевики до того будуть білі, або беж. Також і така комбінація невилючена: сіра спідничка, жакетик беж і бордо блюзка, до того капелюх зі „шкотської" соломи. Уявляєте собі, які ви будете „ріжнокольорові"? А будете, бо мода того вимагає.

Крім пружків у матеріялах зявляється все більше й „горошків". Ті горошки бувають часом дуже милі як наприклад: на гранатовому тлі — рожеві горошки, або горошки канаркові. Переважно при „горошкових" матеріялах маємо темне тло. Суконки з таких „горохів" часто мають фасони з болерками та ріжними „бубі" комірчиками, що надає такій суконці дуже молодечого вигляду. З інших узорів на матеріялах лишаються ще квіти, але нема майже орнаментових взорів.

Сукні назагал досить вузькі, а нераз спідничка навіть розтята вдолині (зпереду). Якщо при сукні нема болерка, то бодай якась закладка його імітує. Багато ріжних кольорових жакетиків на доповнення суконки. Дуже часто ті жакетики у ріжнокольорові пружки. Також затримуються далі вільні білі, вовняні плащі — такі модні минулого року.

На пополудневі імпрези суконки взористі, а доповнюють їх темні, довгі, підшиті тою самою взористою матерією. Пополудневі сукні часто прибрані пасками чи навіть коронками „валянсієн". На гладких пополудневих суконках, а також на вечерових суконках багато ріжних аплікацій. Особливо багато таких аплікацій на суконках з чорного шовку.

Успіхом користуватимуться чорні шовкові костюми з білими камізельками, а також чорні гладкі суконки доповнені чорними шовковими пелеринами, оздоблені білим суташем чи вишивкою. До того капелюх з білою камелією і білий шовковий шалик.

Багато ще ріжних комбінацій готує нам літня мода і про них ще Вам, шановні Читачки, оповідатиму почерзі.

Рита.

Трохи косметики.

РУКИ.

Вже в цій рубриці писали ми нераз про необхідність для кожної елегантної пані плекати свої руки. З весною доводиться про це знову нагадати, бо гарна рука у жінки має таке саме значіння, як і гарне личко і гарна ніжка (хоч чомусь склалося таке переконання, що особливої уваги треба присвятити саме взуттю ноги, а рука річ другорядна). Руку все маємо перед своїми і чужими очима, а з весною і вліті, коли рукави не тільки через моду, але для зручности та легкости скорочуються треба особливо рук допильнувувати. Та саме з весною не так легко утримати руки в порядку. Маємо не тільки щоденні наші домашні обовязки до виконування, що нам дуже псують руки, але додаються до того ріжні праці коло домашніх квітів чи навіть і в городці, якщо ми такі щасливі і його маємо.

Якже-ж ті руки маємо допильнувати? Передовсім щоденно миємо їх мягенькою щіточкою найліпшим милом на оливовому олійку чи мигдаловим. Вимивши, масувати цілу руку і кожний палець зокрема товстим кремом. Тим кремом мастити руку аж поза кісточку, а також не забути і про лікті —тоді шкіра буде еластична і не висихатиме. Двічі або і тричі в тижні, або по дуже прикрій роботі на повітрі добре намастити руки кремом на ніч і спати в рукавичках (найліпше нитяних, які часто перепираємо).

В часі якихось брудніших робіт, особливо в кухні при обиранні городини, овочів чи бараболі добре носити пальці із старих шкіряних рукавичок — вони збережуть нам руки від затвердіння, ріжних порізань та задертої шкірки коло нігтів.

Треба, щоб наші руки були однаково зручні та гарні і при найтяжчій роботі і при забаві в товаристві.

З нашої хроніки.

З КЛЮБОВОГО ЖИТТЯ.

Дня 2. травня мав говорити ред. **Анатоль Курдидик про мало відомі жінки української історії** в клюбі „Нової Хати" і „Труду". Відчит його охопив тільки княжу добу, історичний матеріял такий богатий, що його годі за один вечір вичерпати. Присутні почули про маловідомі українські княгині та княжни, що їх сватали чужинні князі та вели через них війни. Цікаві були відомости про матір Володимира Великого, невільницю Малушу. Деякі княгині знаємо тільки по прізвищу батька чи чоловіка. Літописці, що тоді були черцями, мало цікавились жіночими постатями на княжих дворах. Напр. княгиня Романова, що була великою індивідуальністю на галицькому престолі та вміла оберегти князівство для своїх синів, не залишила навіть свого імени в тих літописах. Досі не знаємо як вона називалась. Наприкінці згадав референт ще про українок на чужих престолах. Перша з них — це загально відома французька королева Анна, друга Роксоляна, дружина Сулеймана II. Але третя може найцікавіша: це княгиня Олена Глинська, мати Івана Грозного. Про неї теж є дуже мало вісток. Присутні ставили ще ріжні питання до референта. Подали побажання, щоб доповнити цю галерію невідомих українок постатями козацької та гетьманської доби.

У черговий понеділок, 9. травня, повитає клюб дорогого гостя — сеніорку нашої сцени **Ганну Совачеву**. Недавно закінчила вона своє шістьдесятьліття. Та шановне жіноцтво не мало змоги привитати тоді цього ювилею.

Чи у Вашому повіті та у Вашій громаді відбувається уже домашне навчання неписьменних? Таким навчанням повинні зайнятися всі Філії та читальні „Просвіти" й окремі свідомі громадяни. Для цієї мети видала „Просвіта" дуже цікавий буквар із читанкою „ДО СОНЦЯ", що коштує всього 50 сот.

Сторінка без політики.

Самогубство похоронника.

Злидні відбилися дошкульно на людях і як залюбки злобні весельчаки кажуть, люди перестали навіть умирати, щоб лиш не витрачувати грошей на похорони. Оцей жарт мав повне застосування у французькому місті Альберті (департамент Соми).

Люди зовсім перестали вмирати. Ми не маємо тепер похоронів. Цеж нестерпне — заявив директор похоронного заведення Фердинанд Суаль у згаданому місті до свого шефа, який був теж власником похоронного заведення в Аррасі.

— Не станете ви вбивати людей, щоб їх хоронити — здвигнув раменами власник.

— Я рішив — відповів Суаль — я покінчу зі собою. Бодай будете мати якийсь похорон.

Власник розсміявся, одначе урядовець зовсім поважно передав йому всі справи, документи, торговельні книги, вийняв із шуфляди свого бюрка револьвер і відчинив двері до сусідньої кімнати.

— Все готове — сказав. — Я купив теж домовину.

— Чи ви зійшли з ума, мій друже, чи що? — здивився на нього господар. — Наша професія впливає вам погано на нерви. Одягніть ясний одяг та їдьте на кілька днів на полудне відпочити та відітхнути свіжим повітрям. Там нема домовин і вінців із кавчуку.

Суаль вийняв на ці слова з кишені лист і вручив його господареві:

— Передайте його моїй жінці. Славні кухарі стрілялися через те, що їм не вдався сос. Ви повинні зрозуміти мою професійну розпуку...

На другий день похоронника знайшли коло закупленої ним домовини з перестріленою головою.

Дивоглядні винаходи.

В Льонґ Айленді (Ню Йорк) відкрили перед кількома днями виставу „малих винаходів". Зна нагадує париський „конкурс Леніна". Знаменитою характеристикою винахідчивости американців та їх оригінальних поглядів на світ і людей — є мабуть ось такий короткий спис експонатів:

Прилад, при якого помочі можна на пляжі спокійно роздягатися без окремої кабіни і не звертаючи на себе нічиєї уваги. Зложений прилад не займає більше місця як хусточка до носа.

Апарат, який „дозволяє знищити подвійний підбородок без помочі хірургічної операції".

Автомат, до якого вистане вкинути дрібну монету, щоб автомат викинув черваки-дощівниці, призначені для загорілих аматорів-рибалок, які не мають часу шукати за черваками. Такі автомати мають стояти над берегами рік.

„Анти-хроп" алюміневий інструмент, який не дає сплячій людині хропіти.

Замок зладжений спеціяльно для пияниць: окремий прилад, який облекшує пияницям знайти нещасну дірку від ключа, коли рука трясеться і не хоче слухати свого власника.

Цей останній винахід мав би теж в Европі чимало застосування, якби його сюди привезли. Покищо лиш американські пияниці позбудуться свого найбільшого клопоту: дірки від ключа.

Справді вистава гідна американських винахідників і винахідники гідні винаходів.

—o—

Драма під водою.

32-літній відомий голяндський нурець-спеціяліст С. Шперлінґ працював над видобуттям із морського дна глибокого на одинацять метрів югославянського корабля „Срдь", який затонув у ночі з 28. на 29. грудня минулого року. В год. 3-ій пополудні нурець спустився з корабля голяндського морського товариства на дно моря. По якомусь часі прислуга корабля запримітила раптом на свій превеликий жах, що линва, яка лучила нурця з кораблем і якою він давав сигнали, застрягла непорушно під водою. Одночасно і з повітряним вужем, яким допроваджували до нурця повітря, теж було щось не теє... А що саме настав приплив, неможливо було вислати іншого нурця на дно моря на поміч.

Щойно вечором при відпливі можна було на дно спустити іншого нурця. Одначе він виніс уже на світ лиш трупа свого товариша.

Як виявилося, сиґнальова линва і повітряний вуж зачепилися сильно на врак. Алярмових сиґналів нещасного нурця на кораблі не запримітили.

Спершу ніхто не догадувався навіть, що під водою відбувається жахлива драма смерти. Коли нурець розпучливо намагавсь відірватися від дна моря, розірвався теж повітряний вуж і нещасний нурець утонув.

Покійний був одним із членів славної голяндської родини нурців Шперлінґів, якої теж один із членів при катастрофі німецького пароплава „Берлін" у 1907 р. відзначився геройською посвятою і виконуванням обовязків.

„Сірий пугач", який обманув навіть англійського короля.

Перед двома тижнями помер у Канаді чоловік-дослідник червоношкірих, сам напів індіянин, якого знали під прізвищем „Сірого Пугача". Він написав кілька книг про звичаї червоношкірих, одягався як вони і був незвичайно популярною постаттю не лиш в Америці, але й в Англії. Його висока постава, мокасини й одяг з орлиних пер звертали на вулицях Льондону загальну увагу.

Недавно прийняв був у своїй палаті „Сірого Пугача" король Юрій VI. „Сірий Пугач" називав короля своїм „білим братом" і на прощання побажав йому звичаєм індіян „добрих ловів". Про застосування якогонебудь двірського ритуалу підчас візити того екзотичного гостя не було навіть мови. І тому майстер церемоній мусів погодитися з дійсністю і зробити виняток для такого оригінального й дивачного гостя.

Тепер ціла історія набрала посмаку великого скандалику, бо після смерти „Сірого Пугача" виявилося, що він не був зовсім півіндіянином, як він залюбки оповідав, лиш чистокровним англійцем, який зовсім припадково мав вигляд індіянина. Він називався Арчібальд Беляней і вродився в 1888 р. у Гастінґсі. Нічого спільного з червоношкірими він не мав, серед них ніколи не жив і їх побуту та звичаїв не знав. Спершу він обманював своє окруження для жарту і власного вдоволення. Згодом з обману він почав черпати для себе матеріяльні користи: його книжки розходились у великих накладах і за статті платили йому часописи грубі гроші.

Пожежники, які знимали пожежу, замісць її гасити.

В одному югославянському селі трапилася подія, яка заслуговує на те, щоб її зареєструвати між іншими дивоглядними подіями наших днів. Югославянські часописи багато і з обуренням розписувалися про неї.

Серед ночі вибухла пожежа у великім сільськім господарстві. Негайно покликали пожежну сторожу. На ціле нещастя в тому селі, положеному в дуже гарній околиці, було багато аматорів-світлинців, що відбилося фатально на справности пожежників. А саме пожежники, які прибули на місце пожежі, замісць почати ратункову акцію, вийняли, наче на команду фотографічні апарати та почали робити знимки будинку, який стояв у вогні. Коли поробили знимки й перевели дискусію на фотографічні теми, почали гасити пожежу. Та поміч була вже спізнена.

Жертвою фотографічного аматорства пожежників впало 8 коней, 20 коров і 30 безрог і всі господарські будинки.

—o—

ДЕ ПРИЧАЛИТЬ МАРЛЕНА ДІТРІХ.

Марлена Дітріх далі скитається: недавно вона приїхала до Америки з Европи і тепер часописи повідомляють про її поворот до Франції. Імовірно в Голівуді Марлена Дітріх не буде вже більше грати. Її проект повернутися до Німеччини теж не здійснився. Імовірно Марлена працюватиме в Парижі у французькім фільмі.

Із срібного екрану.

ТАБЕЛЯ ПОПУЛЯРНОСТИ ФІЛЬМОВИХ ЗІРОК.

Перший раз у Франції кіновий журнал „Ля Сінематографі Франсе" перевів анкету про ступінь популярности фільмових артистів не серед читачів, але серед найбільш до цього кваліфікованих і авторитетних серед власників кінових саль. Якщо оцінка глядачів спирається завжди на індивідуальних поглядах, то оцінка власників кін спирається на найкращих підставах, бо на цифрах касових приходів.

Висліди анкети були зовсім несподівані і у французькій пресі викликали сильну дискусію. Черговість акторів у цій анкеті є така: Фермандель, Жан Габен, Ремі, Шарль Буає, Шіно Россі, Пер Ришард Вільм, Саша Ґітрі, Гаррі Бор, Віктор Франсен, Люї Жуве, Клерк Гейбл.

Черговість акторок: Даніель Даріє, Аннабеля, Грета Гарбо, Шерлі Темпль, Едвін Фер, Ґабі Морлей, Марлена Дітріх, Ельвіра Попеско, Віра Корен, Франсуаса Розе.

В першу чергу впадає в очі, що чужинні актори менше популярні у Франції, як французькі.

У мужеській листі перша нефранцузька „слава" стоїть аж на десятому місці, в жіночому — на третім. При тому доволі дивний стан широкої публіки: Даніеля Даріє — на підставі мови цифр вчетверо популярніша від Грети Гарбо і в двацятеро популярніша від Марлени Дітріх. Такий актор, як Гарі Купер опинився аж десь на якомусь двацятькотромусь місці.

ВЕСЕЛЕ.

ТРИ ШОТЛЯНДЦІ В ЦЕРКВІ.

Трьох побожних шотляндців рішило піти до церкви. Підчас богослуження вислухали вони побожно проповіди і здавалося, що вони стоять до кінця в церкві. Та після проповіди проповідник вийшов на церкву зі збіркою. Отже шотляндці на мент сторопіли. Відтак один з них омлів і двох товаришів винесли його з церкви.

РІЖНИЦЯ.

Двох леґіонерів чужоземної леґії сидить в корчмі. Один із них питається:

— Чому ти вступив до леґії?

— Бо не маю жінки і люблю війну.

— А я навпаки: маю жінку і люблю спокій — відповів другий леґіонер.

ЖУРБА.

— Не маю ні хвилини спокою. Постійно журюся, як посплачую свої довги.

— Це ще не таке лихе. Я журюся постійно, в кого міг би я ще зробити довг.

РЕЦЕПТА.

— Пане Пинкевич, я заборонив вам пити пиво, а ви знову заточуєтеся.

— Так, пане докторе, але ви доручили теж багато руху.

З ПОЛЬСЬКИХ СПРАВ.

Розвязують загадку мін. Квятковського.

Катовицька промова віцепреміера і міністра скарбу Квятковського була для польського політичного світу, невтаємниченою у позакулісові наради, що її попередили, свого роду загадкою, яку ріжні політичні ґрупи намагалися розвязати на свій спосіб. Збаламутив декого факт, про що ми вже писали, що говорячи про необхідність внутрішньо-польської політичної консолідації мін. Квятковський ні одним словом не згадав про Озон, хоча промовляв на зібранні Озону та на запрошення проводу тієї організації. З другого боку вислів міністра, що консолідація повинна спиратися на порозумінні з політичними ґрупами, що стоять поза проурядовим табором, дав декому змогу зробити висновок, що мін. Квятковський започатковує консолідаційну акцію поза межами Озону.

Ясно, що у ніяковому становищі знайшовся особливо Озон зі своїм проводом. Тому не диво, що головний редактор головного органу тієї організації, „Ґазети Польскої", полк. Боґуслав Медзінський, подбав про те, щоб справу якнайшвидше вияснити. Внаслідок того появилося в „Ґазеті Польскій" його інтерву з віцепреміером Квятковським на тему його катовицької промови.

Чи ця розмова вияснила загадку? Не зовсім. Мін. Квятковський сказав, що у своїй катовицькій промові він тримався засад, які випливають з духа конституції або які він засуґав собі на конференціях з чинниками рішальними у польській дійсности, і вкінці засад, що випливають з декляраціі та настанови шефа Озону. Хоч з цього не виходить ясно, котру деклярацію і котрого шефа ОЗН мав на увазі, то все-ж цей натяк міг би дати підстави думати, що говорячи про консолідацію мін. Квятковський уявляв собі її на засадах та в рямах ОЗН. У звязку з цим дехто навіть намагається пояснити промовчання Озону у Катовицях. Нащо, мовляв, було говорити про Озон, коли це само собою розуміється: коли хтось говорить на зібранні Озону, то може говорити тільки про Озон і в ніякому разі проти нього.

Справа булаб ясна. Але мін. Квятковський у тій самій розмові, зараз після наведених слів про деклярацію ОЗН, підкреслив, що маршал Сьміґли-Ридз ще в 1936-ому році заявив: „У Польщі, що має трицять кілька міліонів населення, не можна спиратися на одній, хочби й найкращій ґрупі людей." І хоч потім віцепреміер виразно сказав, що найкоротший шлях до дальшої консолідації веде не через послаблення авторитету ОЗН, але, навпаки, через скріплення того авторитету, що до деякої міри знов розяснило справу, то деяку загадковість увели його слова про те, що консолідація „може проявитися однаково у формі безпосереднього зединення, або-ж і шляхом ґрупового порозуміння".

Але далі у своій розмові мін. квятковський сказав: „До реалізації того, чого бажають міліони поляків (тобто консолідації) не досить зусиль двох чинників, тобто уряду й О. З. Н. Тут іде ще про вияв доброї волі всіх тих польських ґруп, які зрозуміли, що тут іде про великі й важні речі для нашої майбутности".

Це справи не вияснило і загадки не розвязало. Може бути, що мін. Квятковський і сам не має ясної уяви, яким шляхом піде чи повинна піти консолідація, яку він пропаґує. А всі політичні ґрупи можуть його слова інтерпретувати знову, як кому подобається і треба.

Неписьменність — велике нещастя одиниці й народу. Вона зупиняє людину й нарід у розвитку до вищих щаблів культурного, господарського й політичного життя. Поведім скрізь завзяту боротьбу з неписьменністю українців! Боротьбу цю найкраще вести за допомогою букваря з читанкою „ДО СОНЦЯ", що коштує всього 50 сотиків.

У справі вивласнення Українського Городу у Львові.

ПРОТЕСТИ КРАЮ

Справа вивласнення Українського Городу (площі Сокола-Батька) у Львові схвилювала українське громадянство в цілому краю. Порушені до глибини небезпекою втрати площі, з якою так тісно звязане наше національне життя останніх десятиліть, українські громадяни на спеціяльних нарадах займають становище до того проектованого вивласнення та заявляють, що це може статись тільки проти волі українського народу.

Містимо на цьому місці резолюції, ухвалені на трьох довірочних нарадах.

НЕ МОЖНА ПРОДАТИ АНІ ЗАМІНЯТИ!

Українське громадянство села **Берлин**, пов. Броди, зібране на довірочній нараді 17-го квітня ц. р. у справі вивласнення площі Сокола-Батька, тобто Українського Городу у Львові, заявляє, що з вивласненням площі, якої теж не можна продати ані заміняти, ніякий чесний українець ніколи не погодиться.

ГОЛОС БРІДЩИНИ.

Громадянство **Брідщини**, зібране 19-го квітня ц. р. на довірочній нараді у справі Українського Городу, ухвалило такі резолюції:

1. Український Город (площа Сокола-Батька) у Львові — це майно цілого українського народу, який десятки років складав свої жертви на його викуп, щоб українська молодь мала відповідне місце для праці над розвитком фізичної культури.

2. Українського Городу не можна заміняти за іншу площу, бо тоді це не буде „Український Город", і не можна його продати, бо на нього в нас нема ціни.

3. Вивласнити Український Город можна тільки проти волі українського народу

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОД ЗАВЖДИ МОРАЛЬНО ЗАЛИШИТЬСЯ ВЛАСНІСТЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ"

Українське громадянство міста **Борислава**, зібране 1-го травня ц. р. на довірочній нараді у справі вивласнення Українського Городу, ухвалило такі резолюції:

1) Український Город у Львові, придбаний за жертви громадян усіх українських земель та еміграції — це власність цілого українського народу. Звязаний нерозривно з трьома його поколіннями, їх життям, працею і змаганням він став непродажною та незмінною цінністю і посягати по нього — це значить нарушити одно з основних прав українського народу.

2) В теперішньому положенні українського народу втрата Українського Городу у Львові попри матеріяльне має ще й політичне значіння. Це намагання знищити важну ділянку української культури на наших землях. Під моральним оглядом — це велика зневага нанесена цілому українському народові.

3) У розумінні тієї великої втрати та зневаги заявляємо, що втрата Українського Городу може прейти тільки проти волі всього українського громадянства. Хто і для яких цілей його не забрав би, Український Город морально завжди залишиться власністю українського народу. Громадянство Борислава посилює збіркову акцію на викуп останніх паїв Українського Городу і першу свою жертву складає вже сьогодні.

4) Взиваємо всіх чесних українців станути непохитно в обороні Українського Городу, як цього вимагає честь української нації.

Подібна нарада відбулася того самого дня у **Мразниці**, де ухвалено такі самі резолюції та започатковано збіркову акцію. У Бориславі збірка дала 60.30 зол.

Цікава закарпатська книжка.

Два тижні тому нам довелося прочитати в „Ділі" (пор. ч. 84. з 17. квітня ц. р.), що чехословацьке міністерство шкільництва й народньої освіти затвердило до вжитку у школах Закарпаття граматику української мови з фонетичним правописом. Автором книжки „Жива мова" — так зветься ця граматика — є закарпатський учитель Ф. Агій. Самої граматики ми не бачили, але ж, певне, вона з методичного погляду (певне — і з інших) укладена непогано, коли діждалася апробати. Розуміється, що це явище дуже відрадне, що ним треба тішитися. Коли книжка попаде нам у руки, буде можна про неї дещо написати в якомусь педагогічному журналі, або хоч би в „Рідній Школі".

А покищо вона дає нам спонуку поділитися враженнями від іншої книжки, що появилася раніш, декілька місяців тому, та що її автор уклав, певне, з тим, що вона зможе попасти до школи як підручник. Маємо на думці невеличкий підручничок української літературної мови для Закарпаття, під заг. „Граматика й правопис української мови, частина перша (фонетика й морфологія), підручник для середніх шкіл і самонавчання", Ужгород, 1937. р, ст. 76. Імя автора — Ярослав Неврлі. Прізвище — чеське (nevrlý = непривітний, сердитий, буркотливий), бо батько автора чех і він народився в Чехії, але ж мати — українка, галичанка, сам уважає себе за українця, вживає у своїй книжці заводи висловів: „наша мова", „наш народ", „наші говори". Назвав себе „викладачем" української мови — термін принятий на Советській Україні для колишнього (й теперішнього) російського „преподавателя". Він і був, здається, „викладачем" по школах Наддніпрянщини. Так бодай виходить із його викладу й — укладу цілої книжки.

Не думаю, щоб підручник п. Неврлого діждався апробати шкільної влади. У такому вигляді, як вона надрукована — ні. Бо ж у ній дуже й дуже багато методичних недостач, прогріхів. Авторів уклад підручника не систематичний, хоч йому самому хотілося дати огляд фонетики й морфольоґії бодай у схематичному вигляді. Він часто забігає наперед, говорить про речі, які ще не відомі (іменникове пояснення, а не було ще нічого про іменник; дієприкметник — імя, а передтим нічого не було ще про цю форму й т. д.). Багато бачимо пропусків, (нпр. про зак. -а в чоловічих іменників, ст. 27), деякі пояснення неправильні (нпр. про рід, ст. 25), не все щасливо підібрані приклади для парадигм (пор. дієслово „давати" в т. зв. е-відміні дієслів) і т. д. Дещо стилізоване за важко — з запахом аґіток (пор. „використовуймо ж доцільно досягнення нашої духової культури", ст. 5), принятих на Советах. Дещо неправдиве (нпр. назва „язичія" для середньо-української мови, ст. 3). Нераз може повстати враження, що книжка писана не з погляду потреб закарпатських українців, а наддніпрянських (нпр. осторога не вживати дієіменників на -ть; заступства давнього дієприкметника на -ший із таким прикладом як: „заоставший" ітд.). Приклади здебільша — авторові, не дібрані з письменства і т. ін. Одне слово — й не дуже суворий учитель-практик дошукається багато всяких „недотягів" і — не поручить цієї книжки для школи.

Правда, автор мав на оці середні школи, пишучи свою книжку, учнів із деякою вже граматичною підготовою. Але і для такого типу школи її важко булоб завести: в деяких місцях вона — за важка, в деяких — за наївна.

А проте поява її для Закарпаття **в а ж н а**. Важна тим, що є це **н о р м а т и в н а** граматика української літературної мови, і з цього погляду вона й написана. Автор бере ті норми, які принято до 1930. р. для літературної мови над Дніпром, і заводить їх у свою книжку. Відхилів від них небагато, а як є, то — їх треба порахувати авторові в заслугу (не вживає апострофа у правописі, хоч на ст. 4 читаємо п'єси, п'єски; куди ліпші дає правила щодо вживання „г" та „ґ" в чужих словах, ст. 64; дуже добре зясовує справу неособових дієслівних висловів, ст. 55). А так — у цілому є це збір норм, які принято в Советській Україні навіть із попутанням правописних законів із законами відміни — із усіма їх недостатками (пор. „мого", але — „моєму", побіч „чийого, чийому", в відміні займенників, ст. 40, 41; викрутаси з чужим „л", ст. 65; всякі такі речі, як: „метр", „циліндр"... ст. 63; „публіка", — ще й остерігає щоб, не дай, Боже, не писати „публика", ст. 63; форми приголосно-жін. відміни типу „повісті", ст. 30 — дуже спірні, і т. д. і т. д.).

І хоч не з усіма цими нормами можна погодитися, багато з них — спірних, поява їх на Закарпатті — **д у ж е в а ж н а п о д і я**, бож і письменники, і вчительство, і молодь матимуть щось у руках, куди можуть **у с е з а г л я н у т и**. Є це підручник для тих, що самі себе контролювати можуть, чи вжита ними форма у слові, чи на письмі, літературна, чи ні — з цього погляду для

Закарпаття він віддасть величезні послуги, із цього погляду його треба оцінювати, й тут його велика вага. Велика вага, головно під теперішній час, бож книжка супроти норм російської літературної мови, за якою розпинаються закарпатські москвофіли з чехами, мадярами, жидами і т. д. — дає норми літературної мови, норми, яких досі Закарпаття не мало. Вона ніде не йде на компроміси з цього погляду (як це, н. пр., зробив був Панькевич, і як довгий час робили тамошні українські діячі), а це річ дуже важна. Міркуємо, що після появи книжки Неврлого зможуть появитися вже і шкільні українські граматики, й може і граматика Ф. Агія на ній спиралася.

На ще одну річ треба звернути увагу, коли говорити про цікаву книжечку Неврлого. Він, де тільки може, вказує на р і ж н и ц і між говоровими закарпатськими формами й літературними українськими, зазначуючи, що їх уживати не слід, на ріжниці між говоровими висловами й літературними (пор. прислівники, ст. 60; форми віїменника на -чи, ст. 48; форми: здаєся, ст. 51.; сполучники, 61; форми оруди. одн. жін. роду прикм. на -ов, ст. 36, хоч при іменниках нічого про це не говорить, пор. ст. 30, 31, і т. д.). Це має своє значіння, викликує зацікавлення й... учить.

Коли підходити до граматики Неврлого з цього погляду, то, не вважаючи на її поважні, голоно методичні недостатки, треба привитати її появу, і саму книжку визнати дуже цікавою й дуже потрібною.

Василь Сімович.

Закінчення курсу організаторок та інструкторок Союзу Українок.

Дня 1. травня ц. р. в 6. год. веч. відбулося в домівці Централі Союзу Українок закінчення курсу організаторок та інструкторок С. У. Курс цей тривав три місяці; його програма обіймала так; головні групи викладів: 1) Вишкіл організаторок Союзу Українок. (Історія українського жіночого руху, ідеольогічні основи С. У., програма й методика поодиноких ділянок праці С. У. та практичні відомости з адміністраційного законодавства) 2) Вишкіл інструкторок доросту. (Психольогія і педагогіка, організація і виховання доросту). 3) Вишкіл кооперативних пропагаторок. (Ідеольогія й історія кооперації, розвій кооперативного руху на українських землях та ріжні види кооперації, роля жінки в кооперації, завдання і методи кооперативної пропаганди). 4) Вишкіл інструкторок куховарства і домашнього господарства. (Організація хатньої праці, товарознавство, куховарство, домашнє господарство). 5) Вишкіл інструкторок трикотарства. (Пристосування вовни, продукція і крашення вовни, вовнячкові вироби). Прелегентами на цьому курсі були: члени Головного Виділу С. У., представники наших кооперативних централь, Т-ва „Просвіта", лікарі та запрошені громадські діячі. В днях 29. і 30. квітня відбулись іспити перед комісією, запрошеною Головним Виділом С. У. і Дирекцією РСУК. Всі учасниці курсу в числі 22 приступили до іспитів і здали їх з таким вислідом: 11 з дуже добрим поступом, 6 з добрим, 5 з достаточним. Абсольвентки цього курсу обіймуть працю організаторок та інструкторок по Філіях і Кружках С. У

—o—

СВЯТОТАЦТВО.

Пишуть нам з Перемишлян:

Дня 2. травня ц. р. потрясла мешканцями нашого міста нечувана досі в нас подія: Якісь незнані люди позабирали березові хрести з могил поляглих українських стрільців і що з ними зробили, не знати, бо тих хрестів ніде не можна віднайти. Вже ріжне в нас бувало, але святотацтва таки не було! Це цим більше характеристичне, що подібні відомости приходять із деяких сіл у перемишлянськім повіті. Поліцію очевидно повідомлено, тож чекаємо нетерпеливо на вислід пошукування за винними.

Генерал Венява-Длугошевський

ПОЛЬСЬКИМ АМБАСАДОРОМ У РИМІ.

Польського амбасадора при Квіриналі, Висоцького, перенесли на його власне бажання у стан супочинку від 15. ц. м. Італійський король погодився на іменування на становище амбасадора ген. Болеслава Веняви-Длугошевського.

Новойменований амбасадор уродився 1881. р. у Максимівці, пов. Долина. У Львові покінчив він медицину, у Берліні та в Парижі — військові, в Берліні — мистецькі студії. В останніх часах командував він дивізією кінноти.

Злучені Держави скасують ембарго на вивіз зброї

ДО ЕСПАНІЇ?

Урядові кола рішили підтримати внесок одного сенатора, щоби скасувати ембарго на вивіз зброї до Еспанії. Тепер цей внесок розглядає сенатська комісія закордонних справ, що відішле його сенатові з прихильною опінією.

НОВИНКИ.

— **Другий концерт з циклю Ювилейних Концертів**, присвячений творчости Василя Барвінського відбудеться в неділю 8. ц. м. в малій салі Музичного Т-ва ім. М. Лисенка у Львові, вул. Шашкевича 5, в год. 19.30. У програмі концерту сольоспіви з фортепіяном і скрипкою. Виконавці: Марія Сабат-Свірська (спів), д-р Нестор Нижанківський (фортепіян), д-р Роман Криштальський (скрипка). Вступ за програмкою.

984

— **Наші мисткині** запроектували роскішні моделі на вечір української моди. Спираючись на народніх мотивах дали цікаві зразки пп. Марія Морачевська, Міля Охримович, Софія Зальницька і Стефанія Рудакевич. Поліські полотнянки, гуцульські гуглі, бойківські гуні послужили за зразок. Цікаво буде оглянути все це в неділю 8. травня ц. р. в салі театру „Ріжнородностей".

— **„Денаціоналізація й асиміляція".** Заходом Народньої Організації Українців м. Львова виголосить посол Володимир Целевич реферат на цю тему в салі „Української Бесіди" у Львові, вул. Рутовського ч. 22, дня 9. травня ц. р. в год. 7. веч. Право вступу на реферат матимуть українці (-нки) і нечлени Народньої Організації.

— **„Сонце і полярні зорі"** — це тема відчиту д-ра І. Мергенталера, асистента обсерваторії, що його виголосить у суботу 7. травня ц. р. в год. 18-ій вечором у салі Геольогічного Інституту при вул. Длугоша 8. Вступ вільний. Гостям раді.

— **Виставою „Невольник"**, історичною драмою на 5 дій М. Кропивницького, вшанує роковини Т. Шевченка та І. Франка гурток прихильників українського мистецтва у Празі в суботу 7. ц. м. в год. 7-ій вечором у великій салі „Вишеградського Сокола", Прага VI., при вул. Лібушіна ч. 2.

— **Сходини українських адвокатів** у Львові відбудуться в суботу 7. ц. м. в год. 7-ій вечором у домівці СУА („Центробанк") при вул. Костюшка ч. 5. з рефератом адв. д-ра Льва Ганкевича на тему: „Прізвища в метрикальних книгах і ст. 287. к. к." Присутність усіх членів СУА обовязкова.

— **Спільне свячене** уладжують у неділю 8-го ц. м.: кружок „Р. Ш." ім. кн. Льва на Личакові при співучасти всіх культурно-освітніх установ Личаківської дільниці в год. 5-ій попол. в домівці чит. „Просвіти" при вул. Крупярській ч. 15 і кружок „Р. Ш." та чит. „Просвіти" при співучасти всіх місцевих установ на Левандівці в год. 4.30 пополудні в салі чит. „Просвіти" при вул. Широкій ч. 15.

— **Вже появився** семий збірник „За Державність", орган Українського Воєнно-Історичного Товариства, під редакцією полк. М. Садовського. Семий збірник обіймає твори таких авторів: ген. А. Пузицького, підполк. Т. Омельченка, полк. О. Вишнівського, д-ра М. Антоновича, ген. О. Удовиченка, Ю. Науменка, д-ра ген. М. Галина, інж. пполк. А. Марущенко-Богданівського, П. Сулятицького, гр. М. Тишкевича й Петра Зленка, має 256 стор. друку великого формату на добрім папері та 42 стор. ілюстрацій (78 шт.) на кредовому папері. Ціна враз із пересилкою 8.00 зол.; для членів Товариства і постійних передплатників — 6.50 зол. Збірники „За Державність" — це славна історія на[...]ші, писана кровю українського війська. Адреса Товариства й Редакції: Варшава 22, вул. О[...]пачевська 54, м. 15, полк. М. Садовський.

— **Українiка.** В березневій книжці „Народностніго Обзору", чеського часопису для студій національних проблем (Прага, березень 1938 р., зошит 3.) проф. Н. Григоріїв помістив довшу статтю: „Сучасне культурне й економічне становище українського народу". Статя складається з двох частин: І. Культурні сили та процеси і ІІ. Економічні джерела, сили та процеси.

— **Перед процесом 118 селян.** У Рівному [...]чинається 16. ц. м. процес 46 селян, яких прокуратор притягнув до відповідальности за приналежність до К. П. З. У. на тлі подій у Гощі [...] Симонові. Дня 23. ц. м. відповідатиме 72-[...] селян із Дубенщини теж за приналежність до К. П. З. У.

— **Інспектор для справ прохарчування.** В м[...]ністерстві хліборобства створено з днем 1-го травня становище головного інспектора для справ прохарчування. Це становище обняв [...] полк. Владислав Врублевський.

— **Сніг з морозом у травні.** В Закопанім і [...] Татрах упав сніг, що покрив верствами [...] домів і верхи гір. На Каспровому верху за[...]товано 7 ступнів морозу. У Львові так дошкулило зимно, що його мешканці надягнули з[...]мову одіж.

— **Розправа при замкнених дверях.** Перед окружним судом у Львові відбувається [...] другий день розправа проти відповідальн[...] редактора „Малого Дзенніка" М. Марчевсько[...]го і кореспондента цього щоденника, що [...]видають польські черці Францішкани в Непокалянові. Прокуратор притягнув обох підсудних до відповідальности за поміщення статтей з [...]правдивими вістками про антропольогічні [...] антропометричні поміри лікарської комісії [...] польських дівочих гімназіях у Львові. М[...] середи зізнавали як свідки лікарі: д-р Ч[...] д-р Штенцель, гімназійний катехит кс. Т[...] мама одної з учениць і кс. В. Подвабінський [...] Непокалянова. Свідки зізнавали як відбува[...]ся поміри і досліди учениць. Останній св[...] кс. Подвабінський зізнав, що на першу [...] приїхав до Львова і розмовляв з кілько[...] собами, які видвигали перед ним поважні [...]киди про урядування лікарської комісії. [...]твер відбувалася розправа при замкнених дверях з огляду на публичну мораль.

— **За грошеві зловживання** відпові[...] трьох польських студентів минулої сере[...] ред трибуналом окружного суду у Льв[...] саме: Р. Штекер, Я. Гетман і Т. Коцюба[...] обвинувачення закидає підс. Штекерові, [...] предсідник харчевої комісії „Братньої По[...] прогуляв і програв на перегонах пова[...] зол. з Коцюбою і Гетманом, до того [...] присвоїв собі складки, зібрані на будову [...]ці. Тому, що один зі свідків не приїха[...] праву відложили.

— **Львівська хроніка.** Марія Давек [...] Пташника ч. 39) зголосила поліції, що [...] середи вечором невідомий напасник вир[...] із рук на професорській кольонії торб[...] 140 зол., документом тотожности та [...] дрібничками. — Така сама пригода тр[...] Марії Корчак (Новий Світ ч. 5), якій [...] невідомий напасник торбинку з 22 зол. [...] вул. Коперника та Легіонів. — При [...] нішній вантажний самохід наїхав на Р. [...]вич, яка потовклася.

— **Краєва хроніка.** В селі Струпков[...] у [...]славівщині Прокіп Данилюк убив свою [...] сам намагався скінчити самогубством. — [...]літової агенції в Ясені дістався невідомий [...]цій при помочі витриху і забрав з каси [...] а револьвер марки Ф. Н. — У Дмитр[...] Львів 25-літній М. Сидор важко зранив [...] 62-літнього тестя О. Бубелика, який [...] ран. Убивник сам зголосився на станиці [...] в Черкасах, де його арештували. — В [...] Львів 26-літній Й. Сідерський важко [...] коліса Й. Шиндльоревича підчас забави [...]

ського арештувала поліція. — Недалеко Підберезець знайшли тіло адвоката з Винник д-ра Г. Штерна, який вертався пішки з Чижикова до Винник. Тому що на тілі не знайшли ніяких слідів насильної смерти і знайшли готівку 213 зол. та золотий годинник — здогадуються, що Штернер помер на удар серця. — На 35-літнього Пилипа Кашебу з Лисович п. Стрий, що зрубував дерева, впала смерека і убила його. — У Довгім п. Стрий помер В. Шегда, якого хтось отроїв; поліція підозріває родину. — У купелевому заведенні в Моршині поразив електричний струм робітника Ж. Пясецького. — Один віз вузкоторової колійки виколіївся в Коростові п. Стрий, бо хтось положив на шини два куски заліза. З озерця у Пнівні п. Холм видобуто 70-літнього Шию Гоммана та його жінку, яких хтось убив і опісля кинув у воду. — На шляху Підгайці-Денисів 17-літній Микола Дубас упав під вал, що втовкає дороги і втратив обі ноги. — Перемиський суд засудив на 8 літ вязниці ярославського пекаря Йосипа Вася, що убив свою маму.

— **Самогубства.** 43-літній С. Мигаль, що нині станув перед судом за те, що отроїв свого пасерба, намагався минулої ночі повіситися, але його відратували. — 25-літня слуга Анна Поморська, яка втратила службу, хотіла отруїтися світильним газом. — 20-літній Йосип Місевич напився сільного квасу; його стан грізний. — 24-літній Йосип Негайло з Зимної Води згинув під колесами поїзду.

— Страйки робітників. Мин. середи уладили страйк брукарські робітники в Лодзі на знак протесту, що їм не підвищили платні. Одночасно дійшло до окупаційного страйку кількасот робітників у фабриці панчіх „Парісет" тому, що дирекція прийняла нових робітників, поминаючи давних робітників цієї фабрики. Інспекторат праці робить заходи, щоби зліквідувати страйк.

— Масова поява сусликів на Виленщині викликала затривоження між селянством, бо суслики винищують засіви. Делегація селян зголосилася до влади з домаганням, щоби влада допомогла винищити цих шкідників і склала на боротьбу з ними кількадесять золотих. Сусликів винищуватимуть хемічним способом.

— У пошлюбну подорож до Америки вибрався албанський король Ахмед Зогу зі своєю молоденькою дружиною у відвідини до своєї тещі, бо як відомо, мама гр. Апоні є американкою. Підчас свого побуту в Америці короля прийме през. Рузвельт. Крім того король Зогу зложить візиту президентові Червоного Хреста у Злучених Державах та у президії фундації Рокфелера, щоби скласти їм подяку за допомогу в розбудові Альбанії.

— Держава без політичних вязнів. Премієр де Валера доручив випустити на волю 6-ох політичних вязнів. Його розпорядок є однозначний зі загальною амностією, бо в цілій Ірляндії було ледви шістьох політичних вязнів. Тепер Ірляндія є единою державою без політичних вязнів.

— Невидане явище природи. Своєрідний рекорд з пятенятами пані Діон у Канаді побила Рафаеля Казанова в Баяно на Кубі, яка привела на світ сьомеро живих і здорових дітей. Казанова є дружиною одного з білих кольоністів на Кубі. Нема сумніву, що громадянство Куби заопікується семинятами так само дбайливо, як і громадянство Канади пятенятами Діон.

— Страшна пожежа французького корабля. Минулої середи вечором вибухла пожежа на французькому кораблі „Ля Фает" у залі машин. Пожежа поширилася швидко по цілім кораблі і знищила зовсім вибагливе уладження корабля. З великими трудноощами вдалося врятувати 30 осіб пожежної сторожі, що їх окружив вогонь з усіх боків.

— **Недуги переміни матерії.** Досліди лікарського знання, що торкає переміни матерії, виказують, що вживаючи природної гіркої води **„Францішка Йосифа"** осягаємо знаменні висліди.

—o—

По широкому світі.

30 совітських воєнних кораблів переводить маневри на Фінському заливі.

Фінляндський парлямент приняв 176-ма голосами проти 6-ох (11 стрималося) закон про оборону держави.

Чехословацький уряд рішив збільшити бюджет на 100%, щоби покрити державні видатки з огляду на дефіцит.

Італійська комісія виїхала до Білгороду, щоб закупити чверть міліона тон залізної руди. Дотепер Італія спроваджувала руду з Австрії.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Дай Боже здоровля.

Кого не спитати, кожний скаже:

— Наш народ!?... Один з найздоровіших на світі! Відземок! Сила, витривалість, відпорність...

А учасники війни ще й додадуть:

— Пане мій! Поняття не маєте, що наш чоловік потрафить витримати! Кажу вам — залізо не кости, посторонки не нерви!...

І ходить легенда про здоровля та силу рідного народу по всіх закутинах краю, тішить патріотичні серця; позволяє спокійно ждати „кращого завтра".

Але знайшлись невірні Томи, що почали підозрівати, чи нема в тій легенді бодай половини брехні. Поїхали і пішли на наші села, зібрали та зложили статистику і вийшло: самої чахотки є по наших селах стільки, що можнаб нею перестрашити цілий світ.

Ці невірні Томи — це Українське Гигієнічне Товариство, що від літ працює над піднесенням здоровности народу, без якої — ніде правди діти не — тільки нема що сподіватися „кращого завтра", але й сякого такого нині.

Кожний з нас знає, що таке товариство істнує, що воно щось там робить доброго, але це вже все, чого від нас домагається наша жажда знання. Поза те йдуть тільки „ізбранні" і ті, які на собі самих досвідчили добродійств товариства. І я, нижче підписаний, отверто признаюся, що коли прийшлося мені писати оцей фейлетон, то розпитував про Гигієнічне Товариство, щоби — як то кажуть — „бодай щось трохи".

Отже між іншим довідався я, що У. Г. Т. пропагує будову народних санаторій. Спершу для кожного стану, потім для кожного повіту — цілий край засіяти розсадниками здоровля, двигнути згорблені плечі, піднести похилені голови, вичистити легені, воскресити румянці на поблідлих лицях. І прояснити помутнілі очі, щоб могли далеко бачити, щоб могли широко розглянутись і багато доглянути.

А все це для того легендарно здорового сильного народу, що при ближчім розгляді показався хорим і то найбільш недбайливим хорим серед народів Европи.

Чому я те все пишу? Пишу тому, що моїм завданням та обовязком є підмічувати не тільки зле та смішне, але й добре та корисне.

Чому пишу це саме нині?

Бо прийшов до мене секретар Товариства і каже:

— Прошу вас, напишіть щось на завтра про У. Г. Т.

— Конче на завтра!?

— Так-так. Конче. В суботу У. Г. Т. уладжує равт. На Японській вулиці, в гарній салі з цікавою програмою. Поможіть нам спросити якнайбільше публики, а тим самим придбати якнайбільше гроша на цілі Товариства.

— Добре — кажу — напишу. Але чи моє слово потрібне!? І без того львівські українці підуть, я їх знаю. Зрештою — весняний равт, коли в цілій природі равт за равтом, така приємна імпреза, що він напевно вдасться.

— Дав би Бог! — зітхнув секретар, як звичайно зітхають усі комітетові перед своєю імпрезою.

— Напевно дасть! — запевнив я його і тому прошу всіх не скомпромітувати мене в суботу 7. V. 1938.

Галактіон Чіпка.

Останні вісти.

ОБНИЖКА КУРСУ ФРАНЦУСЬКОЇ ВАЛЮТИ.

Французький уряд рішив дальше обнижити франка, щоб могти успішно боронити валюти, не нарушуючи припасів золота. Мотиви цього кроку пояснив прем. Даладіє перед мікрофоном. В четвер в год. 10. рано у Парижі нотовано британський фунт 178.90 фр., долар на 35.78 фр.; у Льондоні за фунта платили 177 франків.

—o—

2.000 ЧЕРВОНИХ У ПОЛОНІ ЕСПАНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВІЙСЬК.

На франко-еспанському кордоні національні війська окружили і взяли до неволі 2.000 червоних міліціонерів, при тій нагоді вони захопили 250 скорострілів і 8 гармат.

—o—

ПОТРІЙНЕ МОНЕТАРНЕ ПОРОЗУМІННЯ ЗАЛИШАЄТЬСЯ.

Американський уряд повідомив пресу, що Америка, Англія, та Франція рішили дальше утримати монетарний договір.

—o—

Зі сцени й естради.

АРТИСТИЧНА СЦЕНКА „МОЛОДОЇ ГРОМАДИ".

Клюб „Молода Громада" хоче оживити наше товариське життя і хотів би теж піднести рівень розваги серед своїх членів. Як засіб до цього має між іншим служити Артистична Сценка, до якої недавно дали почин. Думка дуже добра, бо тим самим усунеться, що в нас через брак легких артистичних вокально-декляматорських чи танкових імпрез з одного боку затрачується серед громадянства смак і пошана до рідного мистецького вияву, а з другого наші мистецькі сили через брак спроможности виявити себе не тільки не розвиваються, не набувають досвіду і не досконаляться, але з малими вийнятками, стоять на місці, байдужіють і, що найгірше, затрачують свій талант.

Два вечорі Артистичної Сценки „Молодої Громади" дали повне вдоволення як численно зібраним членам „М. Г." і гостям, так і артистам. Оба вечорі мали дуже милий, майже родинний настрій, а виступи п. Л. Кривіцької як пісенькарки, І. Ярошевичівної зі сольоспівами, п. Гребенюківної як рецитаторки, хору жіночих ревелерсів „Богема" під проводом п. Балтаровича і мужеських ревелерсів під проводом п. Е. Козака були вміло втримані на висоті невимушеного, легкого, але мистецького ревієвого жакру. Притім слід із признанням зазначити, що майже всі виконані точки щодо музики, текстів пісень та декламацій були творами українських молодих музик і поетів. Требаб тільки при поодиноких точках докладно заповідати не тільки виконавців, але й авторів музики та слів, щоб слухачі могли орієнтуватися у наших молодих талантах. Це підчас другого вечора занедбано. З молодих поетів, що їх вірші продуковано у ріжних формах на обох вечорах, звертає на себе увагу Ст. Масляк.

Перший артистичний вечір „Молодої Громади" відбувся з огляду на піст при чаю, після другого гості танцювали і бавилися далеко поза північ.

Доброго почину з Артистичною Сценкою „Молода Громада" не повинна занехувати.

В. С.

Спорт.

КОРОНА (САМБІР) ТАКИ СТРАТИЛА ПУНКТИ.

На вчорашньому засіданні В. Г. Д. остаточно вирішено справу участи Глухого М. в мистецтвах О. Л. у дружині Корони. Тому що Глухий не мав ще права грати в Короні, самбірська дружина стратила 3 пункти, а саме на меті з Україною (виграний 2:1) і за ремісовий мечі зі Погонею І Б (0:0). Таким чином Україна збагатилася на два пункти, висуваючися автоматично на третє місце в табелі і поважно загрожуючи кандидатам на мистців: Чорним і перемиській Польонії. Корона опинилася перед марою деградації. Одночасно скористав на тому Чувай, якому найбільше загрожувала деградація.

БУКОВИНСЬКИЙ СПОРТ.

Довбуш — Авантул 6:2.

Довбуш осягнув високу перемогу над румунською дружиною.

Лючеанул — Мазепа 3:1.

Друга українська дружина Чернівець програла з Лючеанулом.

КОМУНІКАТ СОКІЛЬСЬКОЇ СПОРТОВОЇ СЕКЦІЇ ЛЬВОВА.

В неділю 8. травня ц. р. відбудеться на площі Сокола-Батька сокільський гуртковий біг з перешкодами. Участь у бігу беруть члени всіх сокільських гнізд Львова (С II, С III, С IV, С V, С VI, С-Б). Кожна дружина складається з 5 осіб.

Тренінги до бігу відбуваються що дня від год. 17—19. Траса побратимів довга на 750 м., з 14 перешкодами, траса посестер довга на 450 м. з 5 перешкодами, траса учасників 520 м. довга з 9 перешкодами.

Початок бігу в год. 12. збірка всіх змагунів і змагунок у год. 10.30.

Сокільська Спорт. Секція Львова.

Алькоголізм стелить ліжко сухотам.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Театр:

Пятниця 6. 5. год. 7.30 „Роз-Марі".
Субота 7. 5. год. 7.30 „Роз-Марі".

Театр Рімнородностей:

Пятниця 6. 5. год. 7.30 „Легкодушна сестра".
Субота 7. 5. год. 7.30 „Легкодушна сестра".

Український театр дир. Иосифа Стадника (сеніора).

СОКАЛЬ:
6. V. Гріць — нова вистава.
На днях премієра: „Казка старого млина" С. Черкасенка.
Зі Сокаля іде театр: Мости, Жовква, Камінка, Радехів.

Український Нар. Театр ім. Тобілевича.

ТОВМАЧ:
6. V. Ордена.
7. V. Процес Мері Деген.
8. V. Невольник.
9. V. Лісова пісня

КІНА.

АПОЛЬО: „Тарзанова помста"
АТЛЯНТИК: „Зорро" з Бобом Лівінгстоном.
БАЛТИК: „Князь і прошак"
ВАНДА: „Втеча Тарзана", „Танго залюблених".
ГРАЖИНА: „Вулан кн. Йосифа"
ЕВРОПА: „Верес" на осн. Родзевичівни.
КАСІНО: „Пані Валевська" (Грета Гарбо).
КОПЕРНИК: „Інститутка" (Д. Дарбін).
МАРУСЕНЬКА: „Зелені поля" та „Атракція Бродвею".
МЕТРО: „Я збрехала".
МІРАЖ: „Останній алярм".
МУЗА: „Для жінки" та комедія з Флипом і Флапом.
ПАЛЯС: „Пепе ле Моко".
ПАКС: „Палкі серця".
РАЙ: „Знахар".
РІЯЛЬТО: „Гузарські маневри".
РОКСІ: „Премієра".
СВІТ: „Гальна", „Княжа".
СТИЛЕВЕ: „Королева передмістя" та ревія.
ТОН: „Остання ніч засудженця", „Дикий Захід" із Кен Майнардом.
УТІХА: „Гільтайська трійка" та ревія
ХИМЕРА: „Жінки над пропастю".

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська 5)
„Берлін".

ФОТОПЛЯСТІКОН „Світовід" (Пасаж Гаусмана ч. 7):
„Англія".

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 6. травня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авдиція; 11.15 Для шкіл: „Добродій людства" (Пастер); 11.40 Сігеті з пл.; 12.03 Полудн. авд.; 13.45 Сусп. гутірка; 13.50 Шуман, із пл.; 15.00 Гуморески І. Лівн. Музика з пл.; 15.30 Госп. вістки; 15.45 Вогонь переміг воду; 16.00 Гутірка з горами; 16.15 Концерт дутої орх.; 16.50 20.55 Актуальна гутірка; 17.00 Жінка й апровізація краю; 17.15 Форт.; 17.50 Огляд видань; 18.00 18.50 Спорт; 18.10 Турист. інформатор; 18.15 Розр. концерт у вик. сальон. тріа; 18.25 Львівські портрети: „Тадей Рутовський"; 18.55 Програма на завтра; 19.00 „Помста" ком. Ол. Фредра, муз. Ст. Навроцького; 20.30 Пісеньки у вик. М. Фога; 20.45 Веч. денник; 21.00 Симф. концерт, орх. спів; 22.10 Калейдоскоп: пісеньки, форт., скр., ревелерси та плити; 22.50 Ост. вістки; 23.00—23.30 Танц. музика з пл.

Субота, 7. травня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авдиція. 11.15 Для шкіл: Співаймо пісеньки. 11.40 Твори Сібеліюса, пл., 12.03 Полудн. авдиція, 13.45 Концерт банды. 15.20 Технічна скринька. 15.30 Госп. вістки. 15.45 Театр Уяви для дітей: „Жарти весняного вітру". 16.15 Розр. концерт сальон. орх., 16.50, 18.35 Акт. гутірка, 17.50 Наша програма. 18.00, 18.50 Спорт, 18.10 Камер. концерт Е. Штайнбергера, форт., 18.15 Пісеньки, 18.55 Програма на завтра, 19.00 Трансм. з Келечини, у перерві 19.50 Репортаж, 20.45 Веч. денник, 21.45 „Історія з псом" гротеска, 22.00 Конкурс хорів, 22.35 Марші й танки з оперет, пл., 22.50 Ост. вістки, 23.00 Танкова музика з плит.

Неділя, 8. травня 1938.

8.00 Сигнал, 8.15 Хл. ґазетка, Музика з пл.; 8.30 Двацятьліття хліборобства в Польщі, 8.40 Музика з пл.; 8.50 Чи варто плекати фасолю, коло год. 10.30 Увертури з пл.; 10.50 Легка музика з пл.; 11.30 Польські памятки в Дрездені, 12.03 Муз. поранок: симф. орх., хор, сопран, мецосопр., тенор, бас; 13.00 Фільм. огляд; 13.10 Люблинські палестранти, 13.30 Музика сальон. орх.; 14.45 Для села: Огляд ринків рільних продуктів, Нар. мельодії з Келеччини, Репортаж; 15.45 Для дітей: Пригоди Майстерклепки; Грає 14-літній скрипак М. Кляр; 16.45 Що будемо носити в літі; 17.00 Концерт: орх., сопран, баритон, гумор; у перерві коло год. 17.55 Хвилина бюра студій; 19.00 „Соломяний капелюх" водевіль Лябіша (І. частина); 19.40 „На Левандівці" авд.; 20.05 „Від пісеньки до акордеону" розр. концерт, спів, клярнет, саксофон; 20.35 21.00 Спорт; 20.40 Політ. огляд; 20.50 Веч. денник; 21.15 „Соломяний капелюх" II. ч.; 22.05 Оповідання про Ваґнера; 22.50 Ост. вістки; 23.00—23.30 Танц. музика з пл.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Пятниця, 6. травня 1938.

БЕРЛІН 14.15 15.00 Розр. музика; БІЛГОРОД 18.20 Спів; БЕРОМІНСТЕР 20.00 21.00 22.00 „Люїза Мілер" оп. Верді; БУДАПЕШТ 17.00 Циг. музика, 18.10 Форт., 19.35 Сольо на гармонії. 22.10 Шведська музика; ВІДЕНЬ 13.15 Розр. музика, 18.55 19.00 20.00 21.00 22.00 „Фавст" оп. Гуноа; КОШИЦІ 14.00, 18.45 Вістки, 18.00 З чого живуть люди, Музика з пл.; ЛЯЙПЦІҐ 20.00 21.00 22.00 „Травіята" оп. Верді; МІЛЯНО 18.15 Танц. музика, 22.15 Арфа; ПРАГА 16.30 Тріо ес-дур Шуберта, 18.20 Сальон. квартет, 20.00 20.30 Хор, 20.45 Спів, орґан; РАДІО ПАРІ 20.15 Пісні, 20.30 21.00 22.00 „Амур" драма Новса; РИМ 17.15 Форт., 20.30 Розр. музика, 21.00 Іт.-нім. концерт.

Субота, 7. травня 1938.

БЕРЛІН 19.10 Скандинавські мельодії, 22.30 Легка й танц. музика, БІЛГОРОД 20.00 Нар. музика, 22.15 Нар. пісні, БУДАПЕШТ 12.05 Нар. пісні в супр. циг. орх., 18.00 Орх. концерт, 21.50 Циг. муз., ВІДЕНЬ 18.00 Вок. авд., 19.10 Брамсові твори, орх., скр., 20.00, 21.00 Весела авд., КОШИЦІ 14.00, 18.55 Вістки, 18.00 А. Бачинський: Енцикліка Рерум новарум — 20 хвилин для підкарпат. дітей, МІЛЯНО 17.10 Танц. музика, 21.00 Пісні, ПРАГА 16.05 Нар. пісеньки, 22.30 Джез. РАДІО ПАРІ 20.15 Пісні, 20.30, 21.00, 22.00 „Ле роа Іс" оп. Лялльо, РИМ 17.15 Форт. дует, 18.30 Розр. музика, 21.00 Іт. пісні, 21.30, 22.00 „Ля чіта роза" оп. Раната. СОФІЯ 18.00 Популярна музика, 20.00 Спів.

Неділя, 8. травня 1938.

БЕРЛІН 20.00 Мистці італ. опери, 21.45 Балет. музика; БРЮСЕЛЬ ФЛЯМ. 20.00 21.00 „Мікадо" оп. Салівена; БУДАПЕШТ 14.00 Циг. музика, 19.00 Солісти, 22.40 Військ. орх.; ВІДЕНЬ 15.30 Квартет д-дур Пфіцнера, 20.00 21.00 Вечір оп. мельодій, сопр. тенор; ДРОЙТВІЧ 21.30 22.00 „Ночі над Мійсіпі" мурин. ські пісні; КОШИЦІ 10.15 „День матері" вист. Е. Грабар, Концерт хору Т-ва „Бояні", 18.00 „День прилучення Закарпаття до ЧСР", Концерт хору учителів; МІЛЯНО 16.00 18.00 „Любовний напиток" оп. Доніцетія; ПРАГА 9.00 Орг. рециталь, 17.10 18.00 Концерт, 20.10 21.00 „Дудар із Стракониц" нар. вовка з музикою; РАДІО ПАРІ 18.00 20.15 18.15 Сценка з музикою, 18.30 Форт., 19.00 Шампанський фольклор, пісеньки, 20.30 21.00 22.00 Концерт у честь Жанни Д'Арк; РИМ 17.00 18.00 19.45 Розр. музика; СОФІЯ 20.00 Спів

Радіокутик.

НОВИЙ СИГНАЛ ВІДЕНСЬКОЇ РАДІОСТАЦІЇ.

Німецький міністр пропаганди д-р Ґебельс підчас свого першого по „аншлюсі" побуту у Відні перевів офіційне влучення австрійської радіофонії до німецької. Віденська висильня одержала тоді нову назву Райхсзендер Відень. З наказу д-ра Ґебельса віденська радіостація одержала новий звуковий сигнал, а саме: характеристичний мотив в закінченні німецького гимну.

ІТАЛІЙСЬКЕ РАДІО ПЕРЕД ВІЗИТОЮ ГІТЛЕРА.

Італійське радіо вже від довшого часу приготовляється до візити канцлера Гітлера. Авдиції, звязані з цими відвідинами, надаватимуться в мовах: італійській, німецькій, англійській, французькій та еспанській. Для радіових репортажів опоза Риму, в часі поїздок німецького фірера, будуть урухомлені спеціальні нові трансмісійні вози, получені з висильною стацією телефонічним каблем та при помочі коротконхвильового висилача. Саме тепер випробовують ці вози. На всіх головніших вулицях та площах заінстальовується вже тепер голосники, які позволять масам переживати події та промови, звязані з візитою Адольфа Гітлера. Ця візита буде для італійської радіофонії тяжким іспитом.

ПОХОРОН ЦИГАНСЬКОГО БАРОНА І РАДІО.

Коло Ліберця в Чехословаччині відбувся похорон циганського барона Осипа Бернгарда, в якому взяло участь кількасот циганів. У поміч кревнякам покійного барона прийшло чехословацьке радіо. В рямцях інформаційних авдицій повідомило чехословацьке радіо про день, час і місце похорону. Вірні піддані барона негайно зїхались на похорон свого вождя. Є це без сумніву перший цього роду випадок в історії радія.

БІРЖА.

Львів 5 травня 1938

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·42 88·95. Доляри американські 5.29·00, 5·26·50 Доляри канад. 5·26·50—5.24·00. Фльорени гол. 295·84—294·10, Франки фр. 16·15—14·15, Франки швайцарські 122·15—121·35. Фунти англ. 26·52—26·36 Гульдени данц. 100·25—99·75, Корони ч. 14·00—12·00 Кор. дан. 118·35—117·50 Кор. норв. 133·23—132·25, Корони шв. 136·74—135·75. Ліри італ. 23·30—22·40, Марки фінлян. 11·73—11·25, Марки нім. 105·00 — 100·00, Тель Авів 26·20—25·95, Марки нім. срібні 116·00 — 111·00

Акції.

Банк Польський 116·00 Цукор. 34·75 Вугіль 28·75, 29·00, Ліллпоп 75·00. Модзелів 14·00, Островець 56·25, Стараховичі, 38·50, 37·75, Гаєрбуш 47·00.

Папери.

4 і пів проц. внутр. 65·00, 65·00, 3 ін. 1 ем. 83·00 серія 95·50, 3 поз. інв. 2 ем. 81·38 серія непот. 5. конверс. 70·00 прем. дол. непот. 4 консол. 68·25
Тенденція вдержана.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ"

Львів, 5. травня 1938.
1 кг. масла десер. бльок. без оп. 2·95 зол.
1 кг. масла бочков. вид. з опак. 3·00 зол.
молоко . . . 18—19 сот.
(яйця копа) . . . 3·50 зол.
Тенденція на масло знижкова на молоко вдержана, на яйця знижкова.

ОПОВІСТКИ.

Жертви зложені в Адміністрації „Діла": **На Рідну Школу** зол. 1.50 Марія Аніп. Гарта; зол. 8.— Клим Шановський, Ланьцут; **на допомогу студіюючої молоді зол. 2.—** Клим Шановський, Ланьцут

Присилайте передплату

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошенєві шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . зол. 0,35
1 мм. одношпальтовий в тексті і вісниках . зол. 0.60
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці . зол. 0.80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденції по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . зол. 0.10
шукаючі праці . . . . зол. 0.05
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . зол. [illegible]
Остання сторінка 1/2 . . . . . зол. [illegible]
Остання сторінка 1/4 . . . . . зол. [illegible]
Остання сторінка 1/8 . . . . . зол. [illegible]

За редакцію відповідає Олександер Костик.

Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10